

**Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького**

Кафедра соціальної роботи та соціальної педагогіки

**Методичні рекомендації
до кваліфікаційних робіт (соціальних проектів)
для студентів спеціальності 231 “Соціальна робота”
(ОПП “Соціальна робота” та ОПП “Соціальна педагогіка”)**

Черкаси – 2020

УДК 37.013.42(075.8)
ББК 74.00 я73

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
(протокол № ____ від _____ 2020 року)*

Методичні рекомендації до кваліфікаційних робіт (соціальних проектів) для студентів спеціальності 231 “Соціальна робота” (ОПП “Соціальна робота” та ОПП “Соціальна педагогіка”) / уклад. : О.Г.Коломієць, М.М. Матвійчук – Черкаси, 2020. – 56 с.

Рецензенти:

Краснокутський О.В. – доктор філософських наук, доцент, професор кафедри соціальної філософії та управління Запорізького національного університету

*Ченбай І.В. – кандидат педагогічних наук, **фахівець соціальної роботи** Черкаського обласного ЦСССДМ*

УДК 37.013.42(075.8)
ББК 74.00я73

ЧНУ ім. Богдана Хмельницького

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

- 1.1. Структура кваліфікаційного проекту. Робота над вступом до кваліфікаційного проекту
- 1.2. Робота над основною частиною кваліфікаційного дослідження.
- 1.3. Підсумковий етап роботи над кваліфікаційним проектом
- 1.4. Дотримання наукової етики при написанні роботи

РОЗДІЛ 2. ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ПРОЕКТНОЇ ЗАЯВКИ

- 2.1. Титульний аркуш проекту
- 2.2. Резюме проекту
- 2.3. Мета і завдання проекту
- 2.4. Ідея проекту
- 2.5. Цільова аудиторія проекту
- 2.6. Персонал проекту
- 2.7. Партнери проекту
- 2.8. План реалізації проекту
- 2.9. Результати проекту
- 2.10. Оцінка ризиків проекту
- 2.11. Подальший розвиток проекту
- 2.12. Бюджет проекту

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Додаток А Приклад оформлення титульного аркушу кваліфікаційного проекту

Додаток Б Приклад оформлення змісту

Додаток В Аплікаційна форма проектної заявки

Додаток Д Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно до ДСТУ 8302:2015

Додаток Е Структурування проекту за методом Ласуела (методика 5W)

Додаток Ж Дерево проблем проекту

Додаток З Метод Фішбоун

Додаток К Зразок проектної заявки

ВСТУП

Підготовка майбутніх фахівців до оволодіння спеціальністю “Соціальна робота” охоплює широке коло теоретичних і практичних завдань щодо організації навчально-виховного процесу у закладі вищої освіти.

На сучасному етапі в Україні існує розгалужена система багатоаспектної соціальної допомоги, захисту та підтримки різних категорій населення. Разом з тим соціальні процеси державного масштабу вказують на глибокі кризові процеси сучасного суспільства: бідність, безробіття, духовне зубожіння та ін. Тому до соціальних працівників висуваються вимоги оволодіння сучасними методами і технологіями соціально-педагогічної роботи, вивчення специфіки діяльності соціально-виховних інститутів, соціальних служб, державних і недержавних структур, спроможних підтримати, захистити і надати допомогу дітям, молоді та іншим верствам населення.

Сьогодні соціальний працівник повинен:

- мати глибокі різносторонні знання (в галузі філософії, соціології, теорії соціальної роботи, права, медицини, психології, педагогіки і т. і.);
- володіти основними організаційно-управлінською, науково-дослідницькою, профілактичною, охоронно-захисною, посередницькою та інших видів діяльності;
- уміти працювати з різними групами населення та окремими особами, які потребують допомоги.
- оволодіти основами планування, програмування, проектування соціальної роботи у процесі діяльності.

Серед різновидів технологій діяльності соціального працівника виокремлюється актуальний і сучасний вид технологій: соціальне проектування і проектування у соціальній роботі.

Проектна діяльність включає в себе два види робіт: тематична (робота над проектом і розробка програми) і програмна (робота з реалізації заходів, розповсюдженню інформації, передачі і обміну досвідом).

Проект – це сукупність скоординованих дій з точками відліку та закінчення (з метою досягнення певних цілей), встановленими термінами, витратами та параметрами виконання.

Соціальне проектування як різновид проектної діяльності – це конструювання індивідом, групою чи організацією дій, спрямованих на досягнення соціально значимої мети. Результатом такого конструювання є проект.

Проектування у соціальній роботі – одна із технологій діяльності соціального працівника, яка представляє собою сукупність скоординованих дій, спрямованих на досягнення мети соціальної роботи з визначенням термінів, мети і певних цілей.

РОЗДІЛ 1. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

1.1. Структура кваліфікаційного проекту

Кваліфікаційний проект складається з таких елементів:

титульний лист (додаток А);

ЗМІСТ (додаток Б);

ВСТУП;

РОЗДІЛ 1. НАЗВА

1.1. Теоретичний аналіз соціальної проблеми.

1.2. Діагностика соціальної проблеми.

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ 2. НАЗВА

2.1. Проектна заявка (додаток В).

2.2. Впровадження (моніторинг) частини проекту.

Висновки до другого розділу

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ (додаток Д);

ДОДАТКИ

У «Вступі» надається загальна характеристика кваліфікаційного проекту в такій послідовності:

Актуальність теми передбачає розкриття сутності, стану обраної проблеми за допомогою аналізу. Визначається значення теми для розвитку соціальної роботи як науки та практики.

Здійснюється огляд наукових праць (публікації за останні 5 років) з теми дослідження, який має бути систематизованим аналізом теоретичної, методичної й практичної новизни. Огляд передбачає короткий аналіз результатів досліджень науковців, які висвітлюють історію розвитку, основні напрями досліджуваної проблеми у соціальній роботі. Завершується огляд коротким висновком про ступінь висвітленості в науковій літературі основних аспектів теми науковцями та доцільність її вивчення.

Мета кваліфікаційного проекту пов'язана з об'єктом, предметом, кінцевим результатом, методами і шляхами дослідження.

Мета – це кінцевий (очікуваний) результат дослідження. Вона передбачає вирішення студентами проблемної ситуації, що відображає суперечливість між станом об'єкта дослідження в реальній практиці і вимогами суспільства до його більш ефективного функціонування.

Метою дослідження може стати: виявлення закономірностей, уточнення відомих раніше фактів, обґрунтування нових результатів, розробка рекомендацій, узагальнення, висновки.

Завдання кваліфікаційного проекту. Мета дослідження дозволяє визначити ***завдання, що її конкретизують і уточнюють.*** Вони мають формулюватись таким чином:

—здійснити аналіз певних теоретичних питань, які входять до загальної проблеми дослідження (наприклад, «виявити сутність понять, явищ, процесів»; «визначити шляхи подальшого вдосконалення досліджуваних процесів, якостей »; «вивчити ознаки, специфіку, особливості соціального явища, процесу»;

«схарактеризувати портрет, основні ознаки, явища, об'єкта, процесу»; «розробити рівні функціонування, критерії ефективності, принципи, умови застосування» тощо);

- дослідити на практиці вирішення певної проблеми, виявлення її типового стану, недоліків і труднощів, причин, типові особливості, передовий досвід і т. ін.;

- обґрунтувати та розробити необхідну систему заходів щодо вирішення цієї проблеми (програма, проект, модель, алгоритм, технологія, умови, система заходів тощо);

- розробити методичні рекомендації, пропозиції щодо використання результатів наукового дослідження в практичній роботі відповідних установ (організацій).

Варто зазначити, що завдання становлять ЗМІСТ підрозділів роботи.

При з'ясуванні **об'єкта, предмета** дослідження необхідно пам'ятати про те, що між ними і темою кваліфікаційного проекту існують системні та логічні зв'язки.

Об'єктом дослідження може бути певна система, процес, технологія, діяльність, соціальне, соціально-педагогічне явище, що породжують проблемну ситуацію. Визначаючи об'єкт, треба знайти відповідь на запитання: «Що розглядається?».

Предмет дослідження – є вужчим, ніж об'єкт. Разом із тим, предмет дає уявлення про зміст розгляду об'єкта дослідження, про те, які нові відношення, властивості, аспекти і функції об'єкта розкриваються. Предметом є те, що в об'єкті потребує наукового пояснення та конкретизує його.

До прикладу:

Тема «Технологія вирішення конфліктів мирним шляхом в діяльності шкільної служби порозуміння закладів загальної середньої освіти».

Об'єкт дослідження: вирішення конфліктів мирним шляхом в закладах загальної середньої освіти.

Предмет дослідження: технологія вирішення конфліктів у діяльності шкільної служби порозуміння закладів загальної середньої освіти.

Мета дослідження:

та розробити соціальний проект створення та впровадження шкільної служби порозуміння закладів загальної середньої освіти.

- 1) дослідити причини, види конфліктів, стилі поведінки його учасників, способи розв'язання конфліктів;
- 2) здійснити аналіз результатів опитування «Учнівські конфлікти у закладах загальної середньої освіти»;
- 3) розробити проект «Діалог»;
- 4) дослідити ефективність впровадження проекту (частини проекту) «Діалог».

Методи дослідження. Дослідження проводиться з використанням комплексу теоретичних, емпіричних **методів**.

Методи дослідження обираються відповідно змісту, мети, завдань кваліфікаційного проекту. При цьому важливо пояснювати, що конкретно буде досліджуватись цим методом.

Теоретичні методи: аналіз вітчизняних і міжнародних нормативно-базових документів соціальної політики про роботу з певною категорією населення для обґрунтування актуальності проблеми, з'ясування правових можливостей розв'язання досліджуваної проблеми; понятійно-термінологічний аналіз наукових джерел з метою формулювання основних вихідних позицій дослідження; прогнозування та

моделювання процесу, що досліджується; порівняльний аналіз теоретичних підходів до вивчення теми; характеристика та аналіз чинників, що впливають на досліджуваний процес.

Емпіричні методи: оцінювання рівня сформованості якостей, умінь, компетентностей об'єктів дослідження; узагальнення отриманих результатів, бесіди, тестування з метою..., інтерв'ювання, анкетування з метою...; психологічні методики; самооцінювання, експертне оцінювання, пряме і непряме спостереження за об'єктами дослідження, кількісний та якісний аналіз одержаних експериментальних даних.

Об'єктивності результатів роботи можна досягти при комплексному використанні методів дослідження. Проте слід мати на увазі, що залежно від проблеми дослідження, специфіки предмета, конкретних умов, окремі методи можуть набути переважного значення.

Наукова новизна одержаних результатів характеризується поняттям «уперше», що означає відсутність подібних результатів у науці; представленням відмінностей одержаних результатів від уже відомих у цій галузі дослідження раніше. До прикладу:

1) наукова новизна результатів кваліфікаційного проекту полягає в тому, що виявлено та обґрунтовано умови соціалізації дітей-переселенців;

2) наукова новизна результатів дослідження полягає у розробці профілактичної програми соціальної профілактики булінгу серед дітей молодшого підліткового віку закладу загальної середньої освіти.

Практичне значення одержаних результатів (представляється відомостями про застосування результатів дослідження на практиці; про впровадження результатів дослідження в організаціях).

Наприклад, практичне значення кваліфікаційного проекту полягає у розробленні соціальної технології (програми, тренінгової форми роботи, моделі тощо) з подолання булінгу серед молодших підлітків у закладі загальної середньої освіти.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи відбувається під час обговорення на засіданнях випускової кафедри, на студентських міжнародних конференціях (слід указати місце, назву, час проведення конференцій, круглих столів, предметних олімпіад, конкурсів наукових робіт і т. ін., де представлялися результати науково-дослідницької роботи).

Публікації – продукція одержана автором та її використання в практичній діяльності фахівців соціальної роботи, освітньому процесі ЗВО. Зазначити назви статей, тез та наукових збірників праць, матеріалів, де вони надруковані.

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел (30 джерел), додатків (3). Загальний обсяг роботи 35 сторінок.

Технічні вимоги до оформлення роботи.

Обсяг кваліфікаційної роботи – не менше 25 сторінок машинописного тексту.

Правильно форматуйте текст роботи. Установлено такі формати:

– **аркуш** формату А4 (210х297 мм);

– **поля:** зліва 20-30 мм, справа – 10-15 мм, зверху та знизу – 20 мм;

– **міжрядковий інтервал** 1,5;

– **шрифт** Times New Roman;

– **кегель шрифту** 14;

– **назви розділів/підрозділів** роботи – напівжирний шрифт, кегль 14, крапка в кінці назви не ставиться;

–цифри розділів/підрозділів – арабські.

У друкованому варіанті на одній сторінці тексту міститься 29-30 рядків. Текст повинен бути надрукований чисто і грамотно. Після завершення кожної роботи обов'язковою є перевірка орфографії, перевірка на текстові запозичення із праць інших авторів без відповідних посилань.

Нумерація сторінок. Сторінки обов'язково нумеруються у верхньому правому куті. Нумерацію сторінок слід починати з титульного аркуша (на якому не позначається номер сторінки, але враховується в загальний обсяг). На сторінці, яка є наступною після титулу і де написано зміст роботи, має бути число 2.

1.2. Робота над основною частиною кваліфікаційного дослідження.

Основна частина кваліфікаційного проекту складається з двох пунктів: теоретичного аналізу проблеми та її діагностики. Виконання поставлених мети та завдань дослідження неможливе без *ознайомлення з основними науковими* джерелами з теми кваліфікаційного проекту.

Відбираючи інформацію, слід постійно пам'ятати тему кваліфікаційного проекту. Зібрана інформація має ґрунтовно аналізуватися й критично оцінюватися. Варто встановити наукову цінність позицій авторів. Так, вивчення праць необхідно починати з тих, у яких тема роботи розглядається в цілому, після цього досліджувати праці, де вивчаються більш конкретні питання проблеми. Цінним у такій роботі є порівняльний аналіз фактів, явищ, думок, підходів учених щодо проблеми з метою представлення власної точки зору.

Кожна цитата, приклад, цифровий матеріал мають супроводжуватися точним описом джерела з позначенням сторінок, на яких представлено цей матеріал.

Цитування джерел варто звести до мінімуму. Вдаватися до нього лише у тому випадку, коли дослівна передача думки автора є важливою. Необхідно звернути увагу на *«формальні правила цитування»*:

- цитата повинна бути дослівною;
- цитата не повинна бути надто довгою;
- цитата повинна подаватися у лапках і супроводжуватися посиланням на джерело;
- вилучення певних фрагментів, яке дозволяє уникнути довгого цитування, позначається трикрапкою ...
- пояснення, які розривають текст цитати, подаються у квадратних дужках;
- цитати, які є незавершеним реченням, граматично узгоджуються із авторським текстом.».

В роботі над текстом студент може використовувати техніки перефразування, переказу думок авторів, посилаючись на джерела. Щоб уникнути плагіату необхідно адекватно передавати зміст чужого тексту, виділяючи основні ідеї автора, змінювати структуру речень, використовувати синоніми, слова з подібним значенням.

Варто звернути увагу на те, що обсяг теоретичної частини дослідження має складати **не більше 6 сторінок**.

Під час аналізу джерельної бази необхідно з'ясувати *стан вивченості обраної теми* сучасною наукою, щоб не повторювати в роботі загальновідомих істин, конкретніше, точніше визначити напрями та основні аспекти дослідження. Слід також уникати безсистемного викладення фактів без достатнього їх осмислення та узагальнення.

Не слід переписувати положення і формулювання з підручників без посилань на них. Не слід вмішувати ксерокопії, виготовлені копії малюнків, графіків, таблиць, формул тощо (вони можуть подаватися тільки у додатках до роботи).

Теоретичний розділ завершується висновками, у яких узагальнюються основні позиції автора відповідно до змісту розділу.

Після теоретичного аналізу проблеми варто здійснити її діагностику, що дає змогу: визначити певні закономірності, подальші тенденції розвитку теорії та практики соціальної роботи з різними категоріями населення та за різними напрямками діяльності. У цьому пункті кваліфікаційного проекту здійснюється вибір бази та

учасників; відбір методів і методик експериментального дослідження, визначення мети завдань, етапів; виконання практичної (експериментальної, розрахункової, аналітичної та ін.), проведення констатувального етапу дослідження, моніторингу, оцінки та узагальнення результатів; забезпечення достовірності отриманих результатів. Слід зазначити, що всі діагностичні інструменти, використані в ході дослідження варто додати в додатки роботи.

Діагностика соціальної проблеми відбувається за допомогою конкретного діагностичного інструментарію, який представляє сукупністю соціологічних, психологічних та статистичних методів.

Діагностика соціальної проблеми передбачає вибір та реалізація методу дослідження:

- опитування (анкетування, інтерв'ю);
- експертне опитування;
- фокус-група;
- тестування (соціометрія, індивідуальні, соціально-психологічні, ситуаційні тести);
- аналіз документів (статистичні звіти, соціальний паспорт закладу, наукові публікації, архівні документи тощо).

Варто звернути увагу на те, що обсяг діагностичної частини дослідження має складати **не більше 7 сторінок**.

Основними етапами проведення діагностики кваліфікаційного проекту є:

- визначення учасників, кількості учасників експериментальної роботи;
- складання програми роботи, розробка гіпотези (припущення);
- вибір методів і методик дослідження об'єкту;
- підготовка засобів, інструментарію експериментальної роботи;
- проведення діагностики ;
- визначення та аналіз одержаних результатів аналізу об'єктів;
- оцінка отриманих результатів дослідження.
- формулювання висновків, логічних узагальнень.
- виявлення певної закономірності за результатами проведеного

експерименту.

1.3. Підсумковий етап роботи над кваліфікаційним проектом

Підготовка висновків. На цьому етапі передбачається написання студентом висновків до кваліфікаційного проекту, оформлення списку використаних джерел і додатків, редагування тексту, його доопрацювання з урахуванням зауважень наукового керівника, підготовка роботи до захисту.

У висновках необхідно зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й недоліки та розробити конкретні рекомендації, пропозиції щодо їх усунення. Основна вимога до **«Висновків»** – не повторювати зміст вступу, основної частини і висновків, зроблених у розділах. Висновки є завершальною й особливо важливою частиною роботи. Вони мають продемонструвати результати дослідження, ступінь реалізації поставленої мети та завдань, доцільність розроблених заходів, використаних способів роботи. У висновках зазначаються якісні та кількісні показники, одержаних результатів, обґрунтовується їх достовірність. Висновки краще представляти у вигляді послідовно сформульованих відповідей на поставлені у **«Вступі»** роботи завдання. Кожен висновок являє собою окрему, логічно завершену відповідь на поставлене завдання кваліфікаційної роботи..

Робота на список використаних джерел. Список використаних джерел являє собою перелік і опис наукових праць, які використовує студент в тексті кваліфікаційної роботи. На кожне джерело, що використовується в змісті роботи має бути посилання. «Кількість використаних джерел не має обмежень, однак серед них обов'язково мають бути свіжі публікації (не старіші п'яти -трьох років), а також, по можливості, праці зарубіжних науковців».

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел, які розміщується після загальних висновків. Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим документом, працею, твором, Інтернет-джерелом. Список використаних джерел свідчить про рівень володіння навичками роботи з науковою літературою.

При укладанні **«СПИСКУ...»** необхідно дотримуватися вимог державного стандарту. Кожний бібліографічний запис треба починати з нового рядка, розташовувати його в алфавітному порядку авторів та назв праць, спочатку видання українською мовою, потім – іноземною. Бібліографічні записи в **«Списку...»** повинні мати порядковий номер. Використані джерела можна розмішувати у списку одним із наведених далі способом:

- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

Оформлення посилань на запозичену з використаних джерел та літератури інформацію. У тексті роботи посилання на номери джерела у **«Списку...»** слід давати в дужках. Якщо необхідно вказати номер сторінки, її ставлять через кому після номера видання – наприклад [4, с. 15].

Завершуючи написання кваліфікаційної роботи, необхідно систематизувати ілюстративний матеріал. Рисунки, таблиці можна подавати у тексті, або оформляти у вигляді додатків. Обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи (без урахування списку використаних джерел і додатків) може бути до 30 сторінок друкованого тексту.

У додатки до кваліфікаційного проекту варто включити:

- Процедури виконання заходів (*сценарії, програми заходів та ін.*)
- Методичні розробки (*ігри, тренінги, вправи, бесіди, кейси та ін.*)

- Статистичні дані (*графіки, таблиці, інфографіка та ін.*)
- Роздатковий матеріал (*методичні рекомендації, буклети, стікери, плакати та ін.*)
- Фото та відео файли.

1.4. Дотримання наукової етики при написанні роботи

Відповідно до «Методичних рекомендацій для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності (Лист МОН України 23.10.2018 № 1/9-650) за дотримання нормативно-правового забезпечення з впровадження принципів академічної доброчесності в Україні складається із: Закону України «Про освіту»; спеціальних законів України «Про вищу освіту», «Про професійну освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту» (деякі з цих законів ще розробляються або поки не містять відповідних норм); Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність».

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту»: «Академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу...» при виконанні науково-дослідницьких робіт. Необхідно знати та дотримуватися етичних принципів, щоб уникати академічного плагіату, а саме:

- дослівне запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат з посиланням на джерело;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- перефразування тексту джерела у формі, що є близькою до оригінального тексту, або наведення узагальнення ідей, інтерпретацій чи висновків з певного джерела без посилання на це джерело;
- публікація під власним ім'ям результатів, отриманих іншими особами, з дозволу цих осіб не є порушенням авторського права, але є академічним плагіатом.
- уникнення академічного плагіату при роботі з різними типами джерел, зокрема: текстами, рисунками, фрагментами, музичними творами, математичними виразами та перетвореннями, програмним кодом тощо.
- оформлення посилань на запозичену з використаних джерел та літератури інформацію.

Головним у процесі цитування, перефразування праць науковців є висловлення власної позиції, власних думок, які протистоять чужій думці.

«Дослівне запозичення чужого тексту, яке не супроводжується посиланням на джерело, називається плагіатом і суворо карається у науковому середовищі» [10; 11].

З метою уникнення академічного плагіату, на її титулці кваліфікаційної роботи студент/(ка) засвідчує підписом дотримання наукової етики при її написанні:

«Я як студент(ка) (назва ЗВО) розумію і підтримую політику закладу із академічної доброчесності. Я не надавав (-ла) і не одержував (-ла) недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело».

_____ (підпис та прізвище студента/-ки)

РОЗДІЛ 2. ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ПРОЕКТНОЇ ЗАЯВКИ

Соціальний проект, впершу чергу, спрямований на соціальні зміни, тобто передбачає реалізацію соціальної інновації. Під інновацією розуміємо нововведення, рішення, задум, реалізація якого передбачає зміну певного соціального явища або процесу [1]

Соціальне проектування розуміється як діяльність зосереджена як **в** науково-практичній так і в практичній сферах, яка передбачає розвиток соціальних систем чи інститутів. Важливо підкреслити, що соціальне проектування здійснюється на основі процесів передбачення, прогнозування та планування [2].

О. Безпалько зазначає, що проект – це сукупність скоординованих дій із певними точками відліку та закінчення з метою досягнення певних цілей із встановленими строками, витратами та параметрами виконання [3].

Соціальний проект – сконструйоване соціальне нововведення, метою якого є створення, модернізація чи підтримка в середовищі матеріальної або духовної цінності, яка має просторово-часові та ресурсні обмеження і вплив якої на людей визнається позитивним за своїм соціальним значенням [4]

На думку Россі і Фрімана, існує три основні типи проектів, які можуть розробити соціальні працівники:

- інноваційні проекти -- які випробовують щось нове -- як-от нову практику соціального обслуговування, або будь-який новий продукт;

- проекти для поширення досвіду – проекти, які працюють і потенційно можуть бути застосовані в нашій країні, її окремих адміністративно-територіальних одиницях, або територіальних громадах;

- звичайні проекти – надання послуг, які вже з успіхом надавалися за різних обставин [5].

Слід зазначити, що в рамках написання кваліфікаційного проекту рекомендуємо зосередити увагу на написанні саме інноваційних проектів.

До ознак соціального проекту відносимо:

- обмеженість у часі
- наявність соціальної інновації
- передбачає використання ресурсів середовища для надання соціальних послуг;
- наявність конкретної мети, яка передбачає позитивний результат після його завершення

- спрямований на вирішення значущої соціальної проблеми конкретної цільової групи клієнтів соціальної роботи;

- його реалізує конкретна особа чи організація.

При підготовці проектної заявки варто дотримуватись таких вимог до проекту:

- бути соціально значущим, містити посилання на нормативну базу, яка демонструватиме компліментарність проекту з сучасною законодавчою базою;

- представляти цільову групу, на яку скерований проект та бенефіціаріїв (отримувачів вигод);

- мати конкретні цілі і завдання, які можна виміряти та відслідкувати доступними методами;

- забезпечувати підготовку і підвищення кваліфікації спеціалістів, які беруть участь у проекті;

- бути специфічним – таким, що пристосований до конкретних місцевих особливостей та умов його реалізації;
- бути оригінальним і своєрідним використання доступних ресурсів, але при цьому бути таким, що його можливо реплікувати - повторити в інших місцях;
- бути реальним, демонструвати можливість досягнення позитивних результатів за наявних умов та з точки зору можливої підтримки місцевим або державним бюджетом.;
- відповідати вимогам та стандартам опису проекту, встановленому організацією донором, (установою, яка фінансує проект);
- бути доцільним, мати практичну користь. Наприклад, якщо в конкретному освітньому закладі учні середніх класів не знають, що таке наркотики, не треба проводити з ними тренінгів з метою формування навичок відмови. Такий проект може мати зворотні наслідки.

Важливо!

Результати проекту мають бути сталими, тобто такими, які не зникнуть разом із припиненням проектної діяльності.
Це основний критерій актуальності та соціальної значущості проекту!

Кожен проект має відповідне текстове оформлення (аплікаційну форму), у якому відображені його структурні елементи, які будуть розглянуті в наступних пунктах.

Важливо!

На всіх етапах як підготовки так і виконання діє *ЛСП (логічно-структурний підхід при розробці проектів)*.

Кожен план проекту містить точно визначені думки стосовно причинних зв'язків: якщо А то Б.

Особливо це стосується етапу визначення причин розбіжностей бажаного та наявного стану речей в соціальному управлінні).

Працюючи на д проектною заявкою рекомендуємо уникати типових помилок:

- розбіжність між цілями проекту, результатами і діяльністю;
- запропоновані види діяльності не забезпечують вирішення окреслених завдань;
- нечітко сформульовано терміни окремих видів діяльності;
- нецікава або чужа ідея;
- цілі і результати проекту, непридатні до вимірювання;
- бюджет не відповідає описаній діяльності.

Кожна проектна пропозиція оцінюється організацією-донором за певними критеріями, які варто врахувати при розробці проектної заявки. Серед найбільш поширених критеріїв можна виокремити:

- актуальність соціальної проблеми, обраної для вирішення;
- інноваційність проекту;
- доцільність запропонованих видів діяльності для вирішення обраної проблеми;
- можливість досягнення мети проекту у вказані терміни;

- доцільність видів діяльності для цільових груп (бенефіціаріїв) проекту;
- обґрунтованість обсягу фінансових витрат;
- перспективи подальшої життєдіяльності започаткованих у рамках проекту ініціатив.

2.1. Титульний аркуш проекту

Титульний аркуш розкриває всю інформацію необхідну контактну інформацію про авторів проекту. Як правило титульний аркуш займає одну сторінку і має визначену форму, в якій ви маєте заповнити необхідні поля.

Необхідні пункти титульного аркушу.

- *назва проекту* – як правило, це 8 – 10 слів. Назва має бути короткою, передавати ідею проекту. Також вона має бути креативною і привертати увагу до проекту. Рекомендуємо не використовувати для назви слогани, які є стандартними і знайомими (напр.: «Ні курінню», «Стоп насильство» та ін.).

- організація – заявник – назва організації, яка буде виконувати проект. Важливо вказати її контакти (адреса, телефон, факс і номер розрахункового рахунку). Також варто зазначити сторінки в соціальних мережах та сайт організації. Важливо вказати дату створення та реєстрації організації, її місію та цілі (важливо, щоб вони були в напрямку проектної діяльності). Рекомендовано коротко описати досвід роботи організації з цільовою групою проекту, які проекти реалізує і за якими напрямками працює.

- керівник/керівниця організації – прізвище та ім'я керівника/керівниці організації та його/її контакти.

- керівник/керівниця проекту – прізвище та ім'я керівника/керівниці проекту та його/її посада, контакти. Інколи проктом може керувати інша особа, а не керівник/керівниця організації. Саме з цією людиною буде зв'язуватися донор, якщо буде потрібна додаткова інформація. Керівник відповідає за виконання проекту, несе відповідальність перед донором за ефективність витрачання коштів.

2.2. Резюме проекту

Резюме проекту – це спосіб переконати донора у вагомості та привабливості проекту. Саме тут слід репрезентувати проект і дати відповіді на умовні питання: хто, що, коли, де, чому і яким чином.

Важливо!

Рекомендований обсяг тексту для резюме проекту **не більше 100 слів**.

Більшість експертів спочатку читають лише анотацію. Якщо вона подобається, лише тоді переходять до читання повної заявки. Тому анотація має бути максимально ясною, стислою, конкретною та виразною (див. додаток .Б)

Рекомендуємо використати наступні питання для написання резюме проекту:

1. Яка існує соціальна проблема?
2. На кого ця проблема впливає і яким чином?
3. Яким чином ви бачите її вирішення?

2.3. Мета і завдання проекту

Мета проекту – це детально відпрацьоване, узгоджене, лаконічне формулювання бачення майбутнього. Це коротке визначення того, який позитивний результат буде отримано від реалізації проекту.

Рекомендуємо використати наступні питання для кращого формулювання мети:

- Чи достатньо значуща і актуальна мета, щоб її здійснювати?
- Чи є дана мета передумовою успіху?
- Чи відповідають засоби досягнення і мета між собою?
- Наскільки мета реальна?
- Чи прослідковується логічна послідовність між метою та етапами її здійснення?
- Чи відповідають очікувані результати вирішенню мети?
- Чи матиме мета розвиток після реалізації проекту у майбутньому?

Формула для постановки мети:

Що треба зробити + що ми змінюємо + цільова група та територія + яким чином ми будемо це змінювати.

Приклад:

Зменшити + рівень безробіття + серед молоді міста Черкаси + шляхом налагодження роботи молодіжної біржі праці.

Мета повинна бути конкретизована у чітко поставлених завданнях. Завдання проекту – це кроки через які ви будете реалізовувати свою мету. Це зміни, поліпшення ситуації, які відбуваються крок за кроком в міру реалізації проекту.

Важливо!

Завдання потім будуть конкретизовані в меті та індикаторах проекту, за якими буде здійснюватись його моніторинг.

Завдання проекту мають відповідати критеріям SMART

Specific	Конкретні	не просто означити ціль, але і те, яким саме чином це будемо робити
Measurable	Вимірювані	можна виміряти конкретним індикатором
Attainable	Досяжність	завдання мають бути реалістичними
Relevant	Доцільність	бути такими, що дійсно приведуть нас до мети
Time-bound	Обмеженість в часі	мають часові рамки реалізації

Приклад:

Підвищити розуміння проблеми торгівлі людьми шляхом тижневого навчання на курсах 30-ти соціальних працівників ЦСССДМ.

Рекомендуємо використати наступні питання для кращого формулювання завдань:

– Якого результату бажано досягти? Яких змін у поведінці, умовах або якості ми очікуємо в результаті витрачених на програму зусиль.

– На яку групу населення спрямовано завдання? Хто згідно з припущеннями, має змінитися внаслідок дії програми.

– Скільки споживачів послуг згідно з нашим припущенням досягнуть бажаних результатів? Тобто, якого ступеню, або розмірів позитивного впливу на цільову групу населення ми очікуємо.

– Коли ми очікуємо досягнення бажаних результатів?

Важливо!

Завдання в проектній заявці формують з використанням дієслова в неозначеній формі.

Дієслова з яких **рекомендовано** формувати завдання: підготувати, впровадити, організувати, збільшити, виготовити, апробувати, створити, забезпечити, підвищити, здійснити, провести, надавати, розподілити, зменшити, збільшити, виробити.

Не рекомендовано формувати завдання словами, які описують процес, як, наприклад, «поліпшення» чого небуть. підтримувати, покращувати, посилювати, сприяти, координувати, перебудовувати.

2.4. Ідея проекту

В написання проектної заявки проектується створення (модернізація, збереження в зміненому середовищі) цінності, сформульоване в вигляді конкретної ідеї.

Важливо!

Запропонована ідея проекту має містити соціальну інновацію.

Поняття «соціальна інновація» можна визначити як свідомо організоване нововведення або нове явище в практиці соціальної роботи, що формується на певному етапі розвитку суспільства відповідно до соціальних умов, що змінюються, і що має за мету ефективні позитивні перетворення в соціальній сфері [6].

Джерелами соціальних інновацій є зміни зовнішнього середовища, соціальні проблеми, що повсякчас виникають і які неможливо вирішити за допомогою традиційних методів, а також зміни потреб суспільства і його членів

До характеристики інновації відносять:

- новизна – самостійна цінність нововведення, яка відрізняє її від всього іншого. Вона поділяється на: абсолютну (відсутність аналогів нововведення); відносну новизну (яка може бути місцева, для конкретного закладу, регіону: приватну (оновлення одного із елементів діяльності); умовну (нововведення яке не є новим само по собі, але застосовується новою цільовою аудиторією, в нових умовах та новими суб'єктами);

- сумісність з традиційним (існуючим) станом (нововведення поєднується з цінностями, традиціями, досвідом та умовами існування цільової аудиторії);

- простота апробації (можна попередньо впровадити елементи інновації та проаналізувати її ефективність);

- комунікативність (можливість поширення нововведення різними каналами).

Класифікація соціальних інновацій:

- інновація заміщення вводиться замість наявного елемента діяльності;
- інновація скасування – скасовує певні елементи та дії;
- інновація відкриття – освоєння нової програми, розробка нових послуг, технологій, створення чогось абсолютно нового;
- ретроінновації – повернення старих елементів та дій, які колись впроваджувались і тепер знову є актуальними [7].

Критерії для вибору ідеї для майбутнього проекту:

- відповідає найбільш значущим та актуальним з точки зору вирішення проблеми цільової групи або суспільства;
- гарантує життєдіяльність після припинення проекту;
- передбачає залучення різних джерел фінансування.

Рекомендуємо використати наступні питання для кращого формулювання ідеї проекту:

1. В чому інноваційність вашої ідеї?
2. Чим вона нова для суспільства? (модель, програма, гра, мобільний додаток, турнір, хаб, простір і т.д.)

Важливо!

Варто врахувати спосіб, яким ви проблему чи потребу будете вирішувати та його реалістичність і відповідність можливостям вашої громади!

Ідеї проекту можуть включати в себе:

- підбір та підготовка фахівців (підготовка лідерів серед молоді, волонтерів та ін.);
- навчання (тренінги, практичні заняття, інтенсиви, воркшопи, навчальні дисципліни);
- диспути, брифінги, круглі столи, прес-конференції, хакатони, форум-театри;
- конференції (прямі, відео, «відкриті простори», Інтернет);
- вулична робота, ігротеки; перформенси, вуличні акції, акції громадянського звучання. пряме інформування, фотосушки, вуличний театр;
- розробка та підтримка сайтів, інших інформаційних ресурсів;
- організація, підтримка груп взаємодопомоги, клубів, гуртків, центрів, хабів тощо;
- рекламно-видавнича діяльність – інформування, соціальної реклами, інформаційної кампанії;
- розробка профілактичних ігор;
- літні школи та табори;
- виставки, конкурси (відео, фото, соціальної реклами), фестивалі;
- обмін досвідом тощо.

2.5. Цільова аудиторія проекту

Цільовою аудиторією проекту є ті люди, на кого націлений ваш проект. Це люди, які будуть безпосередньо залучені до проекту, стануть його клієнтами, отримають від нього користь. Цільова група відображає проблемну групу, але частіше за все обмежена за кількістю осіб.

Рекомендуємо використати наступні питання для вибору цільової аудиторії вашого проекту:

- На яку групу осіб спрямований ваш проект?
- Чи зацікавлені вони у реалізації проекту? Чи, навпаки, реалізація проекту суперечить їхнім інтересам?
- За яких умов вони будуть зацікавлені у реалізації проекту?
- Якою може бути їхня можлива участь у проекті?
- Що пропонує їм проект?
- Яким чином Ви плануєте залучати цільові групи до діяльності проекту?

Маючи детальний портрет клієнта, ви зможете ефективно розробити проект, а також використовувати правильні канали комунікацій і повідомлення для їх залучення до проекту.

Портрет цільової аудиторії проекту може включати наступні **показники для характеристики**:

- Стать.
- Вік.
- Сімейний стан.
- Освіта/професія.
- Умови проживання і оточення.
- Як проводить дозвілля.
- Які потреби має, з якими проблемами зіштовхується.
- Які має страхи.
- Культурні, релігійні, політичні характеристики.
- Який стиль комунікації переважає.
- Де їх можна знайти.

Важливо!

Чим краще ви зробите опис цільової аудиторії, зрозумієте її потреби тим кращі пропозиції вашого проекту ви зможете їм запропонувати.

Тим самим збільшити залученість цільової аудиторії до послуг проекту.

2.6. Персонал проекту

Реалізація проекту передбачає створення комплексної команди фахівців, які будуть реалізовувати поставлені завдання.

Команда проекту – це певна чисельність людей, які працюють разом для досягнення спільної мети. Вони безпосередньо працюють над здійсненням проекту і підпорядковані керівникові проекту. Команда проекту створюється на період реалізації проекту.

Команду проекту створює керівник цього проекту, який несе відповідальність за підбір персоналу. Також керівник проекту визначає необхідну кількість фахівців – членів команди, їх кваліфікацію, проводить відбір і найм працівників.

При формуванні команди варто врахувати наступне:

- відповідність кількісного і якісного складу команди цілям і вимогам проекту;
- ефективну групову роботу по управлінню проектом;
- розгорнуте внутрішньогрупове спілкування і вироблення оптимальних групових розв'язань проблем, що виникають під час реалізації проекту.

Важливо!

Не варто забувати про заходи для команди проекту, які варто включити в план реалізації проекту.

При описі персоналу проекту варто вказати наступні показники і вимоги

- посада фахівця;
- вимоги до фахівця;
- обов'язки по проекту.

Важливо!

За останніми тенденціями грантрайтингу рекомендовано обов'язково включити в команду проекту таких фахівців: фотограф (який буде робити професійні і хороші світлини); SMM-фахівець (який буде висвітлювати перебіг та результати проекту в соціальних медіа); бухгалтер (який буде займатися фінансовими операціями проекту).

2.7. Партнери проекту

Партнери проекту – ті організації (або особи), які будуть допомагати вам його впроваджувати. Партнерами можуть бути як громадські організації, так і представники влади чи комунальні заклади, ЗМІ і навіть просто окремі особистості (блогери, лідери думок, експерти, тощо).

Як відібрати надійних партнерів проекту:

- Потенційним партнерам необхідно робити внесок до проекту. Це можуть бути ідеї, контакти, застосування організаційних, творчих навичок, фінансових можливостей, готовність взяти активну участь у реалізації проекту.
- Проаналізуйте, чи відповідають ідеї партнера всьому проекту або навіть покращують його.
- Шукайте баланс між надійними і цікавими партнерами. Нові співробітники можуть бути цікавими для мережі або стратегії регіонального розвитку.
- Дізнайтеся, чи справді партнери готові брати участь у фінансуванні, чи вони тільки хочуть отримати його.

Що варто вказати про партнерів проекту:

- назви організації/ особи (повне найменування)

- обов'язки по проекту

Зрозуміло, що вказувати організації партнери у проекті ви маєте право лише за попередньою домовленістю та за згодою їх керівників. У цьому випадку доцільно додати до заявки листи підтвердження від цих організацій

2.8. План реалізації проекту

Одним із показників якості проекту є коректність планування заходів та інших дій, з яких він складається. План проекту – це офіційний документ, який містить в собі логічні послідовні дії з реалізації завдань проекту.

При плануванні заходів проекту варто врахувати їх:

- послідовність – у якому порядку мають відбуватися ці дії?
- залежність – чи залежить дія від початку або завершення будь-якої з інших дій?
- визначання загального часу, необхідного на його реалізацію.

При плануванні варто приділити увагу завданням організаційно-технічного характеру:

- вступні організаційні дії (такі, що попереджають початок істотної реалізації проекту, наприклад, створення робочої групи по реалізації проекту і розподіл доручень);
- написання поетапних звітів і підсумкового звіту з реалізації проекту; такі елементи виступають завжди в проектах, реалізованих при участі грантів;
- дії, пов'язані з моніторингом і оцінюванням успіхів реалізації проекту;
- дії, пов'язані з промоцією і public relations проекту (наприклад, збір і розсилання інформації, конференція для преси по закінченні проекту, публікація, що підсумовує результати і досвід проекту);
- дії пов'язані з персоналом проекту (робочі зустрічі, навчання персоналу проекту та ін.).

Визначивши перелік заходів, варто створити перший, чорновий, варіант плану. Рекомендуємо опрацювати наступні питання для конкретизації заходів реалізації проекту:

1. Чи всі заходи, потрібні для досягнення результату, визначені? Якщо ні, додайте відсутні.

2. Чи допомагає опис заходів зрозуміти їх, розподілити між виконавцями і контролювати їхнє виконання? Якщо ні, продовжуйте ділити заходи на більш дрібні доти, поки дії не стануть найбільш ясними.

3. Чи всі заходи необхідні, або є щось зайве? Вилучіть ті, що не потрібні для виконання проекту.

4. Чи не виникли повтори при формулюванні заходів? Якщо якісь заходи частково збігаються, змініть їхнє формулювання, щоб вони відбивали різні дії.

Таблиця плану реалізації проекту яку ми пропонуємо для кваліфікаційного проекту містить такі складові:

- назва заходу/вид заході – має визначати конкретні проектні дії, які сприятимуть реалізації завдань проекту;
- термін – це період за яким планується виконати вказану дію.

Важливо!

Пропонуємо використовувати наступні формулювання термінів реалізації проектних дій:
 1-й тиждень квітня, 2-й тиждень вересня.
 Це дозволить мати резерв часу у випадку форс-мажорних ситуацій.

- відповідальна особа – той/та хто відповідає за виконання конкретної дії проекту;
- очікувані результати – це результат який буде отримано по завершенню конкретної дії.

Назва заходу/Вид діяльності	Термін	Відповідальна особа	Очікувані результати

2.9. Результати проекту

Реалізація будь-якого проекту повинна показати конкретні позитивні зміни. Отже, при формулюванні очікуваних результатів ви маєте виходити з того, що ці результати будуть свідчити про позитивні зміни, які відбулися під впливом заходів проекту.

Важливо!

При оцінці ефективності проекту варто розуміти різницю між продуктом проекту та його результатами

Продукти проекту – це продукти та послуги, які є результатами проектної діяльності.

Результат проекту – очікуваний або досягнутий негайний або проміжний вплив продукту програми.

Різниця між продуктом та результатом наведена на прикладі в таблиці [8].

Різниця між продуктом та результатом

Продукт	Результат
Проведені тренінги для соціальних працівників, вчителів, представників громадських організацій та волонтерів по навчанню життєвим навичкам.	Покращений потенціал вчителів, соціальних працівників, представників громадських організацій та волонтерів по навчанню життєвих навичок.
Індикатори рівня продукту:	Індикатор рівня результату:

Кількість тренінгів, кількість учасників тренінгу, рівень задоволення учасників.	% осіб, що заявили, що вони «добре» або «дуже добре» підготовлені до роботи з дітьми
--	--

Результати проекту поділяються на:

- короткострокові (що змінилось зараз?) – середньострокові результати, які є логічним підсумком комбінації безпосередніх дій проекту;
- довгострокові (що буде змінюватись?) – це свого роду прогноз на майбутнє, тобто це той вплив, який буде відчуватися в суспільстві після закінчення проекту;
- кількісні (що буде зроблено?) – фіксує кількість зроблених послуг, учасників заходів, одержувачів конкретної допомоги, кількість випущених книг тощо
- якісні (що змінилося?) – має відображати позитивні зміни, які відбудуться в результаті проведення заходів, надання послуг та ін.

2.10. Оцінка ризиків проекту

Метою аналізу проектних ризиків є надання оцінки всім видам ризиків проекту, а також визначення:

- можливих шляхів зниження ризиків;
- ступеня доцільності реалізації проекту за наявного рівня ризику та способів його зниження.
- аналіз проектних ризиків передбачає вирішення таких завдань:
- виявлення ризиків проекту;
- оцінка ризику проекту;
- визначення чинників, що впливають на ризик;
- пошук шляхів скорочення ризику;
- врахування ризику при оцінці доцільності реалізації проекту;
- врахування ризику при оцінці доцільності реалізації способу фінансування проекту.

Види ризиків проекту:

- ризик «масштабу» проекту – це будь-який потенційний збій, який може перешкодити вам зробити кінцевий продукт тієї якості, яка задовольнить цільову аудиторію. Іноді цей ризик називають також технічним ризиком. Він пов'язаний з можливими технічними або технологічними проблемами.
- часовий ризик – це ризик втрат, пов'язаних з несвоєчасним отриманням кінцевого продукту (підготовлений посібник для об'єднаних громад надрукований пізніше запланованих строків). Деякі масштабні або технічні ризики можуть одночасно бути і тимчасовими ризиками.
- ризик витрат, тобто ризик, пов'язаний з можливістю того, що ви не укладетеся в бюджет.

Базовий процес оцінки ризику можна розділити на три етапи: визначення ризиків, їх аналіз і розробка контрзаходів (способів запобігання ризику) [9].

Перший етап — виявлення ризиків — починається із процесу «мозкового штурму». Напишіть всі свої ідеї щодо того, які проблеми можуть виникнути при реалізації проекту.

Другий етап — аналіз ризиків. Сформулювавши всі можливі ідеї про те, які збої можуть відбутися в процесі реалізації проекту, можна приступити до визначення

ймовірності того, що яка-небудь із цих проблем дійсно виникне, і збитку, який вона в цьому випадку заподіє проекту. Можливість такої події називається **ймовірністю ризику**. Збиток, який може бути нанесений у результаті, називається **впливом ризику**. Для початку необхідно оцінити ймовірність того, що збій може відбутися, скориставшись шкалою: нульова, низька, середня або висока ймовірність. Ризик з нульовою ймовірністю — це подія, про яку точно відомо, що вона не відбудеться. Такі події потрібно помістити окремо під заголовком «Нульовий ризик».

Оцінка ймовірності ризику

Імовірність	Значення
Нульова	Немає жодного шансу, що подія відбудеться
Низька (Н)	Імовірність того, що подія відбудеться, лежить у діапазоні 1–40%
Середня (С)	Імовірність того, що подія відбудеться, лежить у діапазоні 41–70%
Висока (В)	Імовірність того, що подія відбудеться, лежить у діапазоні 71–99%

Визначіть рівень можливих втрат для кожного ризику, виявленого в результаті «мозкового штурму».

Оцінка рівня втрат

Рівень втрат	Значення
Нульовий	Навіть якщо ця подія відбудеться, вона не спричинить ніяких втрат для проекту (тому це взагалі не ризик)
Низький (Н)	Втрати проекту у випадку, якщо ця подія відбудеться, незначні, але помітні для донорів проекту
Середній (С)	Втрати проекту у випадку, якщо ця подія відбудеться, досить істотні і можуть призвести до порушення умов грантової угоди (виходу за тимчасові або бюджетні рамки)
Високий (В)	Втрати проекту у випадку, якщо ця подія відбудеться, значні і можуть поставити проект під загрозу зриву або повністю провалити його

Третій етап – розробка й аналіз контрзаходів. Для всіх ризиків, які перебувають у «середніх» або «високих» секторах матриці, знайдіть способи виключити ризик або хоча б знизити його ймовірність і / або рівень втрат.

Завершивши «мозковий штурм», необхідно вибрати ті із запропонованих контрзаходів, які будуть включені в проект. Очевидно, що впершу чергу потрібно внести в проект контрзаходи, які не вимагають додаткових ресурсів — не збільшують тривалості робочого часу й не підвищують бюджетних витрат. Потім слід звернути увагу на раціональні рішення, які допомагають розв’язати відразу кілька проблем. Після цього включіть у проект заходи, що знизять високі і середні ризики до рівня низьких. Включаючи в проект будь-який контрзахід, відразу призначайте когось із команди відповідальним за його розробку.

2.11. Подальший розвиток проекту

Подальше фінансування – ще одна важлива складова проекту. Жоден донор не прагне фінансувати вас постійно. Організація, яка вирішить підтримати ваш проект, хоче з самого початку мати гарантію того, що діяльність, яку ви розпочали, продовжиться й після закінчення проекту (хоча деякі види діяльності, якщо з їхньою допомогою були успішно досягнуті цілі, можуть припинитися або значно змінитися у міру зміни ситуації) [10].

Донори зазвичай бажають знати, звідки ви візьмете кошти після закінчення періоду надання гранта. Запевнені, що ви будете прагнути знайти нового донора, недостатньо. Ви повинні представити план, який переконав би донора, що ваша організація має (або одержить) досить коштів для продовження реалізації проектних завдань після закінчення строку гранта.

Ціль — переконати грантодавця в тому, що інформованість інших потенційних донорів і громадськості про діяльність проекту дозволить вам залучити їх увагу на тому рівні, який дозволяє сподіватися, що надалі ідея буде підтримана ким-небудь ще, або, як мінімум, буде мати певний резонанс у суспільстві. Найчастіше цього виявляється цілком достатньо для грантодавця.

1. Рекомендуємо опрацювати наступні питання:
2. Які існують негрантові джерела фінансування після закінчення проекту?
3. Чи знайдуться місцеві приватні або державні установи, які готові продовжити фінансування, якщо ваш проект виявиться успішним?
4. Чи можете ви одержати письмове підтвердження такої готовності?
5. Чи здатний сам проект дати необхідні кошти, наприклад, за рахунок плати за послуги, що надаються в рамках проекту, забезпечення клієнтів інформацією тощо?
6. Чи не готовий хто-небудь оплачувати послуги, що виконуються вами, за ваших клієнтів?

2.12. Бюджет проекту

Фінансове обґрунтування проекту має містити базові розрахунки необхідних коштів, фіксувати їх джерела.

При розгляді проектних заявок впершу чергу звертають увагу:

- на загальну вартість проекту;
- на запитувані кошти;
- на внесок самої організації у витрати з його реалізації;
- на залучені кошти спонсорів тощо.

Важливо!

Бюджет пишеться після того як проектна заявка написана повністю!

До статей бюджету відноситься:

1. Оплата послуг приватних підприємців, пов'язаних із загальною реалізацією проекту.
2. Транспортні послуги, пов'язані із утриманням офісу та загальною реалізацією проекту.

- 3 Оренда офісного приміщення, пов'язаного із загальною реалізацією проекту.
- 4 Оплата комунальних послуг, пов'язаних із загальною реалізацією проекту.
- 5 Оплата послуг приватних підприємців з обслуговування учасників семінарів та конференцій (наприклад, перекладачі, модератори, тренери тощо).
- 6 Витрати на транспортне обслуговування учасників семінарів та конференцій.
- 7 Витрати на оренду обладнання для семінарів та конференцій.
- 8 Витрати на проживання учасників семінарів та конференцій.
- 9 Витрати на харчування учасників семінарів та конференцій.
- 10 Витрати на оренду приміщень для проведення конференцій або семінарів.
- 11 Витрати на поліграфічні послуги для проведення конференцій або семінарів (тиражування, копіювання тощо).
- 12 Поточні поліграфічні послуги організації, пов'язані із загальною реалізацією проекту.
- 13 Оплата послуг зв'язку, пов'язаних із загальною реалізацією проекту.
14. Передплата періодичної преси, пов'язаної із загальною реалізацією проекту.
- 15 Оплата послуг провайдера Інтернет, пов'язаних із загальною реалізацією проекту.

Важливо!

Порахувавши необхідний вам бюджет, помножьте його, як мінімум, на 0,2.
Так ви уникнете нестачі коштів, які можуть бути необхідні на покриття непередбачених витрат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дорош В. Соціальний проект як елемент реалізації корпоративної соціальної відповідальності. URL:<http://oldconf.neasmo.org.ua/node/3157> (дата звернення: 14.09.2019).
2. Курбатов В.И., Курбатова О.В. Социальное проектирование. Ростов н/Д.: Фенікс, 2001. 416 с.
3. Безпалько О.В. Соціальне проектування: навчальний посібник. Київ 2010, 127 с.
4. Плышевский В.Г. Прогнозирование, проектирование и моделирование в социальной работе. Москва, Социальнотехнологический институт МГУС, 2001. 95с.
5. Діденко Н. Г. Соціальне проектування в ЄС як інструмент ефективного вирішення соціальних проблем. *Науковий вісник УМО «Педагогіка»*. №1, 2016. С. 1-13
6. Агарков О.А., Арабаджиев Д. Ю., Єрохіна Т. В., Кузьмін В.В., Мещан І.В., Попович В. М.. Технології соціальної роботи. Запоріжжя: вид. комплекс АТ «Мотор-Січ», 2015. 487 с.
7. Басов Н. Ф. Основы социальной работы: учебное пособие для академического бакалавриата. Москва, 2018. 206 с.
8. Основы грантрайтингу та управління проектами в публічній сфері : метод. рек. для органів влади та недерж. орг-цій / Авт. кол.: В.В. Белявцева, А.І. Гнатенко, О.С. Зінченко та ін.; за заг. ред. О.В Кулініча. Харків : Золоті сторінки, 2017. 148 с.
9. Методичні рекомендації для правильного написання проектів та отримання грантів. URL: <http://zrda.org/articles/recommendations.html> (дата звернення: 8.10.2019).
10. Загвязинский В. И. Методология и методика социально-педагогического исследования. Москва 1995. С. 11.
11. Положення про курсові й кваліфікаційні роботи Черкського національного університету імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2019. 14 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклад оформлення титульного аркушу кваліфікаційного проекту

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи та мистецтва
Кафедра соціальної роботи та соціальної педагогіки
Спеціальність 231 Соціальна робота
Освітньо-професійна програма Соціальна робота

До захисту допускаю
Завідувач кафедри соціальної
роботи та соціальної педагогіки
О.Г.Коломієць

(дата, підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ
освітнього ступеня БАКАЛАВР

**ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ДО РОБОТИ З ОСОБАМИ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК
ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ**

Студент (-ка) групи 4-СР

(підпис)

Науковий керівник

(підпис)

Засвідчую, що в роботі немає запозичень із праць інших авторів без відповідних
посилань _____

(підпис)

Додаток Б
Приклад оформлення змісту

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖУВАНОЇ ПРОБЛЕМИ

1.1. Аналіз основних понять, досліджуваних явищ та процесів (форми, типи, причини, наслідки тощо)

1.2. Діагностика досліджуваних явищ та процесів.

Висновки до першого розділу.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖУВАНОЇ ПРОБЛЕМИ

2.1. Соціальний проект «Назва»:

- Резюме проекту;
- Мета і завдання проекту;
- Ідея проекту;
- Цільова аудиторія проекту;
- Персонал проекту;
- Партнери проекту;
- Результати проекту;
- Подальший розвиток проекту;
- Бюджет проекту.

2.2. Апробація (моніторинг) проекту.(або його частини).

Висновки до другого розділу.

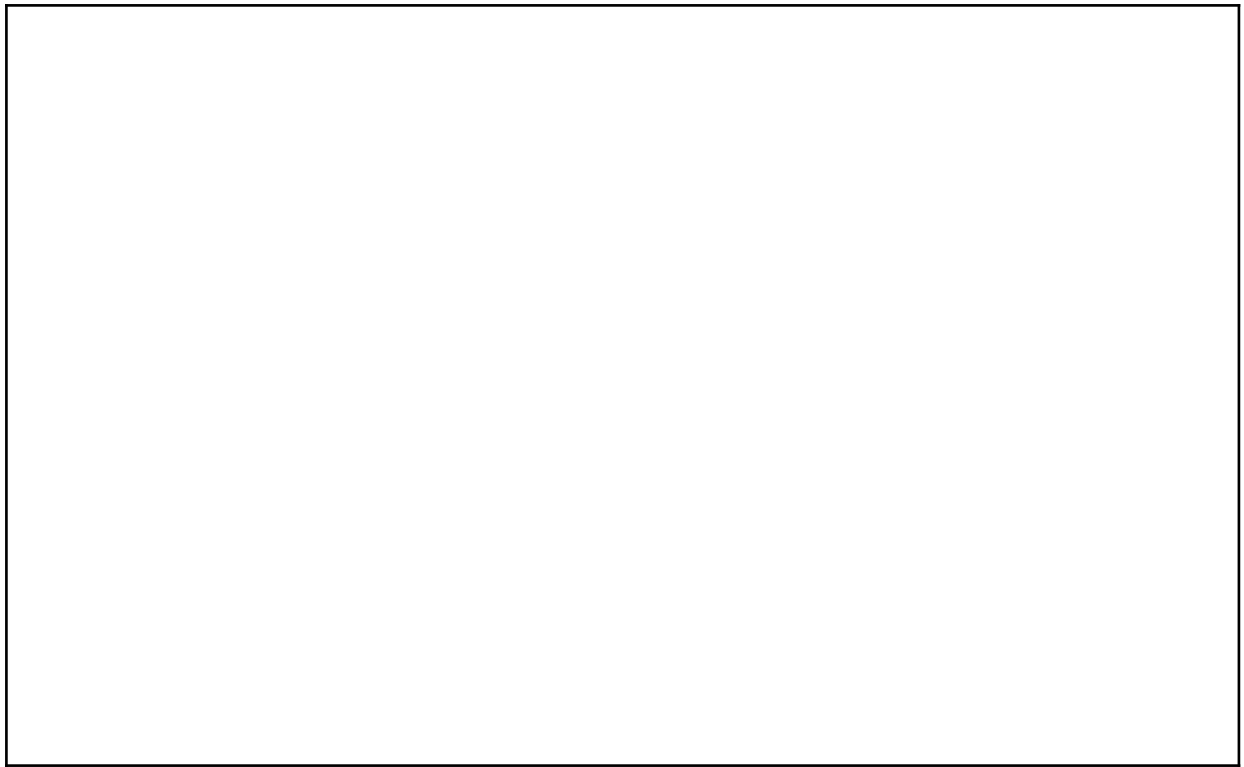
ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Додаток А

Додаток Б



Додаток В

Аплікаційна форма проектної заявки

Назва проекту:

(назва проекту має бути лаконічною, не більше 8-10 слів)

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ

(обсяг розділу максимум 1000 слів)

Назва організації	
Контактна інформація (поштова адреса, телефон, електронна пошта, веб-сторінка)	
Прізвище, ім'я керівника організації	
Прізвище, ім'я керівника проекту	
Телефон та електронна адреса керівника проекту	

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЕКТ

1. Резюме проекту *(максимум 100 слів)*
2. Очікуване фінансування **в гривнях** _____
3. Термін реалізації проекту *(вказіть загальну кількість місяців та період реалізації проекту)* _____
4. Географія проекту *(вказіть конкретну місцевість, де планується реалізація проекту, область, населений пункт тощо)*
5. Мета і завдання проекту
6. Ідея проекту *(опишіть яку соціальну інновацію ви плануєте впровадити)*
7. Опишіть ситуацію на початок реалізації проекту? Яку проблему плануєте вирішити, яку ситуацію змінити? *(максимум 1500 слів, результати діагностики подайте у додатки)*
8. Персонал проекту *(кого і для виконання яких завдань ви плануєте залучити до реалізації проекту)*
9. Партнери проекту *(опишіть як буде налагоджена співпраця)?*

10. Надайте **робочий план проекту** згідно наступного формату :

Назва заходу/Вид діяльності	Термін	Відповідальна особа	Очікувані результати

11. Зазначте результати проекту.

Короткотривалі наслідки реалізації проекту:

Довготривалі наслідки реалізації проекту:

Кількісні результати

Якісні результати

12. Оцінка ризиків проекту *(опишіть можливі ризики можуть відбутися при реалізації проектного плану і як ви плануєте їх долати)*

13. Подальший розвиток проекту після закінчення фінансування *(як і в якій формі, за яких умов ідея проекту продовжить своє існування після припинення фінансування)*

БЮДЖЕТ ПРОЕКТУ

Надайте **бюджет проекту** в гривнях, відповідно до поданого НИЖЧЕ формату.

До адміністративних витрат входять витрати на офісні потреби та на оплату праці персоналу організації (керівник проекту, асистент, бухгалтер).

Стаття витрат	Калькуляція (кількість x вартість)	Сума	Очікуване фінансування	Фінансування з інших джерел
1. Оплата праці персоналу				
1.2 Залучені консультанти, експерти				
Всього по ст. 1.				
2. Прямі витрати				
(наприклад, оренда приміщення, кава-брейк)				
Всього по ст.2.				

3. Друк, тиражування				
Всього по ст.3.				
4. Поїздки, відрядження, оренда транспорту				
Всього по ст. 4.				
5. Офісні витрати				
Витрати на зв'язок				
Канцтовари				
Всього по ст.5.				
6. Інші витрати				
Всього по ст. 6.				
Загальний бюджет				

Додаток Д

Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно до ДСТУ 8302:2015

Укладач Самофал О. І.

Книги Однотомні видання	
Один автор	Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади. Монографія. Харків: Право, 2005. 304 с. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України: навч. посіб. / Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Алерта, 2012. 216 с. Кузніченко С. О. Закон України "Про правовий режим надзвичайного стану": наук.-практ. комент. / Одес. держ. ун-т внутр. справ. Харків: Право, 2015. 164 с. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: із змін. та допов. на 12 берез. 2012-те вид., допов. і переробл. Київ: Правова єдність, 2016. 810 с. Johnson L. K. Bombs, bugs, drugs and thugs: intelligence and America's quest for security. New York; London: New York University Press, 2000. 326 p.
Два автори	Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарських процесах України: монографія. Харків: Еспада, 2004. 192 с. Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах: практ. посіб. Харків: Право, 2011. 136 с. Петришина М. О., Петришин О. А. Міжнародно-правові стандарти у місцевого самоврядування: наук. доп. / Нац. акад. прав. наук України. Київ: Буд-ва та місц. самоврядування. Харків: Право, 2016. 44 с. ("Наукові доповіді"). Сташис В. В., Бажанов М. И. Преступления против личности в УК Украины: судебная практика. Изд. 2-е, испр. и доп. Харьков: Вища шк., 1987. 200 с.
Три автори	Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження: монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 312 с. Сичевський В. В., Харитонов Є. І., Олейніков Д. О. Науково-практичний коментар до розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України) / Служба безпеки України. Харків: Право, 2016. 232 с. (Бібліотека слідчого).
Чотири і більше авторів	Постклассическая онтология права: монография / С. И. Максимов. Санкт-Петербург: СПб. гос. ун-т; общ. ред. И. Л. Честнов. Санкт-Петербург: Алетейя, 2016. 688 с. (Толкование источников права). The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY: Columbia University Press, 2010. 256 p. Постклассическая онтология права: монография / С. И. Максимов.

	С.-Петербург. гос. ун-т; общ. ред. И. Л. Честнов. Санкт-Петербург: А, 2016. 688 с. (Толкование источников права). The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY: Columbia University Press, 2010. 256 p.
Автор(и) та редактор(и)/упорядник(и)	Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України: навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 624 с. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків: Право, 2011. 656 с. Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України: монографія / відп. ред. В. М. Геєць. Київ: УБС НБУ, 2008. 369 с. Plath S. The unabridged journals / ed. K. V. Kukil. New York, NY: Anchor, 2000. 680 p.
Автор(и) та перекладач(і)	Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях / вступ. ст. Н. И. Панова; пер. с итал. М. М. Исаев. Киев: Ин Юре, 2014. 240 с. (Памятники правовой мысли). Питерс Т., Уотермен Р. В поисках эффективного управления (опыт лучших компаний) / ред. Л. И. Евенко; пер.: Д. Васильев, В. Зотов. Москва: Прогресс, 1986. 424 с. Laplace P. S. A philosophical essay on probabilities / trans.: F. W. Truscott, F. L. Emory. Original work published 1814. New York, NY: Dover, 1951. 196 p.
Без автора	Галузева економічна політика держави: проблеми правового забезпечення: колект. моногр. / за наук. ред. Д. В. Задихайла. Харків: Юрайт, 2013. 520 с. (Серія "Наукові праці кафедри господарського права Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"; т. 1). Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2012. 1128 с. Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / ред. М. І. Хавронюк. Київ: Дакор, 2016. 496 с. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Генеза, 2004. 736 с. Правове виховання в сучасній Україні: монографія / за заг. ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, О. Г. Данильян. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2013. 440 с. Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30 верес. 2016 р. Київ: Нац. акад. прокуратури України. 2016. 432 с. Twenty-four hours a day. Miami, FL: BN Publishing, 2010. 400 p.
Багатотомні видання	Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право,

	2016. Т. 1: Історія держави і права України. 848 с. Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник: у 2 т. / за ред.: В. В. Сташис, В. Я. Тацій. 4-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2010. Т. 1. 456 с. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права: в 6 т. Харків: Право, 2007. Т. 4: Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 4 т. / ред. О. В. Стовба. Харків: Апостиль, 2015. Т. 2. 329 с. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків: Право, 2009. Т. 2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.
Інші видання	
Автореферати дисертацій	Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 36 с. Лісов О. С. Новітня вітчизняна історіографія створення та діяльності розвідки і контррозвідки України у 1917–1991 роках: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2017. 20 с.
Дисертації	Сокурєнко В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2016. 573 с. Костєнко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 183 с. Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.
Архівні документи	Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лєпіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64, 64 зв., 71. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.

Патенти	Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G 21H3/00. No 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. No 13. 4 с. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. No 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. No 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт / НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). Шилаев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков: ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ 2006-4). 3
Стандарти	ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107- 1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Бібліографічні показники	Володимир Володимирович Сташис: (до 85-річчя від дня народж. та 60-річчя наук.-пед. і громад. діяльності) / Нац. акад. прав. наук України; упоряд.: В. І. Борисов, В. І. Тютюгін, Л. М. Демидова. Харків: Право, 2010. 108 с. (Біографія і бібліографія вчених-правознавців). Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992–2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків: Одиссей, 2003. 128 с. Систематизований показник матеріалів з питань адміністративної реформи, опублікованих у Віснику Національної академії державного управління за 1997– 2005 роки / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; уклад.: О. О. Бабінова, О. Г. Белінська. Київ: Вид-во НАДУ, 2006. 11 с.
Каталоги	Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк: Лебедь, 2005. 228 с.

	Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.
Частини видання	
Розділ книги	Борисова В. И. Право частной собственности в системе социально-экономических прав и свобод граждан и пути его реализации. <i>Харьковская цивилистическая школа: право собственности: монография</i> / ред. И. В. Спасибо-Фатеева. Харьков: Право, 2012. Разд. 3, гл. 1. С. 87–99. Даньшин І. М. Злочини проти громадського порядку та моральності. <i>Кримінологія. Загальна та Особлива частини: підручник</i> / ред. В. В. Голіна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2009. Розд. 15. С. 138–145. Тацій В. Я. Повертаючись до питання боротьби зі злочинами у сфері приватизації. <i>Тацій В. Я. Вибрані статті, виступи, інтерв'ю</i>. Харків: Право, 2010. С. 221–229. Хряпінський П. Кримінально-правові засоби заохочення у публічному праві України. <i>Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані: монографія</i> / за ред.: О. В. Козаченко, Є. Л. Стрельцов. Миколаїв: Іліон, 2016. С. 87–109. O'Neil J. M., Egan J. Men's and women's gender role journeys: A metaphor for healing, transition, and transformation. <i>Gender issues across the life cycle</i> / Ed. B. R. Wainrib. New York, NY: Springer, 1992. P. 107–123.
Тези, доповідь	Боднар Т. В. Договір про закупівлю: особливості укладання і забезпечення. <i>Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин: матеріали наук.-практ. конф., присв. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова</i> (Харків, 17 лют. 2017 р.). Харків: Право, 2017. С. 7–9. Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. <i>Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні: матеріали міжнародної наукової конференції, присв. 20-й річниці незалежності України</i> (Харків, 21 трав. 2009 р.). Харків, 2009. С. 47–49. Шаповал В. Свобода та "природні права" людини як основа людського виміру права. <i>Антропологія права: філософський та юридичний (стан, проблеми, перспективи): матеріали першого всеукр. круглого столу</i> (Львів, 16–17 верес. 2005 р.). Львів: Край, 2006. С. 286–295. Wu C. K., Makhlouf M. M. Predicting the response of Aluminium casting alloys to heat treatment. <i>Light Metals 2011: Proceedings of the technical sessions presented by the TMS Aluminium Committee at the TMS 2011 Annual Meeting & Exhibition, San Diego, California, USA, 27 February – 3 March, 2011</i>. Hoboken, NJ: Wiley, 2011. P. 834–836

Стаття з довідкового видання	Баулін Ю. В. Обставини, що виключають злочинність діяння. <i>В енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Юрид. думка, 2007. С. 550. Гончаренко В. Д. Повне зібрання законів Російської імперії. <i>Велика у Т. 1: Історія держави і права України</i>. С. 573–574. Ріяка В. О. Декларація митна. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ: Укр. енцикл. Bergmann P. G. Relativity. <i>The New Encyclopedia Britannica</i>. Chicago, IL: Encyclopedia Britannica, 1993. Vol. 26. P. 501–508
Стаття з подорожжуваного видання	Гетьман А. П., Лозо В. І. Державно-правові проблеми подолання екологічної кризи в епоху глобалізації. <i>Проблеми законності</i>. Харків. Вип. 123. С. 65–77. Данильян О. Г., Петришин О. В. Проблема взаємовпливу прав виховання державотворчого процесу: українські реалії. <i>Вісник Національної академії правових наук України</i>. Харків, 2010. No 2. С. 28–39. Семенюк О. Г. Заходи безпеки в системі охорони державної таємниці. <i>Держава і право. Юридичні науки</i>. Київ, 2016. Вип. 72. С. 152–163
Стаття з періодичного видання (газета журнал)	Benjamin A. C. The ethics of scholarship: A discussion of problems that arise in its application. <i>Journal of Higher Education</i>. 1960. Vol. 31, No. 9. P. 471–480. Середа М. Мирні зібрання: практика адмін. судів 2015 р. <i>Юридичний журнал України</i>. 2016. 12–18 лют. (No 6). С. 5. Тацій В. Я., Тютюгін В. І., Пономаренко Ю. А. Виклики сучасності і кримінальне право. <i>Голос України</i>. 2016. 29 січ. (No 16). С. 6–7. Itzkoff D. A touch for funny bones and earlobes. <i>New York Times</i>. 2010. March 31. P. C1.
Рецензії	Биков О. Нагальність оптимального міжнародно-правового врегулювання глобальних біоетичних проблем сучасності. <i>Вісник</i>. 2016. No 1/2. С. 1–2. Рец. на кн.: Третьякова В. Г. Міжнародно-правове регулювання глобальних біоетичних проблем: монографія. Київ: Кондор, 2013. 407 с. Драч О. О. [Рецензія]. <i>Український історичний журнал</i>, 2016. No 1. С. 217–219. Рец. на кн.: Темченко А. І. Традиційні мантичні практики: аспект знакової системи. Черкаси: ІнтраЛігаTOP, 2015. 112 с. Csikos R., Garcia E., Worley R. Book Reviews. <i>Journal of Criminal Justice Education</i>. 2010. Vol. 21, No. 1. P. 93–99. Review of the book: Beck E., Britto S., Andrews A. In the shadow of death: Restorative justice and death row families. Oxford, NY: Oxford University Press, 2007. 336 p.
Електронні ресурси	
Приклади	Аналіз стану здійснення судочинства в 2015 році (за даними статистики). URL: http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(document?ID=D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282) (дата звернення: 17.03.2017). Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав: порівняльна характеристика. <i>Труди з практики правознавства</i>: електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). URL: http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302 (дата звернення: 17.06.2016). Карнаух Б. П. Тлумачення договору: короткий нарис із наднаціонально-транснаціональної точок зору. <i>Проблеми законності</i>. 2016. Вип. 1. С. 39–51. DOI: http://dx.doi.org/10.21564/2414-990x.135.83852.

	Оболенцев В. Ф. Базові засади системного аналізу злочинно-вiктимiзацiї в Україні: монографія. Харків; Костянтинівка, Сектор "СЮрайт, 2016. 116 с. http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/12015/1/Obolencev_2016.pdf (дата звернення: 17.03.2017). Colletta L. Political satire and postmodern irony in the age of Stephen and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, No. 5. P. 85. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x. Feminism. <i>Encyclopædia Britannica online</i>. URL: http://www.britannica.com/EBchecked/topic/724633/feminism. Trammell A. Magic: The gathering in material and virtual space: an ethnographic approach toward understanding players who dislike online <i>Meaningful Play 2010</i>: October 21–23, 2010, East Lansing, MI. http://meaningfulplay.msu.edu/proceedings2010/mp2010_paper_42.pdf (дата звернення: 17.03.2017).
Законодавчі та нормативні документи	
Приклад	Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тек. Харків: Право, 2016. 82 с. Конституційний Суд України: рішення, висновки / відп. ред. А. С. Гошуклад.: К. О. Пігнаста, О. І. Кравченко. Київ: Логос, 2011. Кн. 10. 431 с. Правова основа діяльності органів державної влади: зб. нормат. актів упоряд. П. М. Любченко. Харків: ФІНН, 2010. 303 с. Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. No 347. <i>Освіта</i>. 2002. 24 квіт. (No 14). С. 2–4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. No 389- VIII. <i>Голос України</i>. 2015. 10 черв. (No 101). С. 4. Інструкція про призначення та проведення судових експертних досліджень: затв. наказом М-ва юстиції України від 08.11.2013 р. No 53/5 (у ред. наказу від 26.12.2012 р. No 1950/5). <i>Офіційний вісник України</i>. 2013. No 3. Ст. 91. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. No 23. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2001. No 25–26. Ст. 131. Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій: постанова Каб. Міністрів України від 15.06.1998 р. No 1099. <i>Офіційний вісник України</i>. 1998. No 28. Ст. 1062. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. No 1700-18. Дата оновлення: 12.03.2017. http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page (дата звернення: 17.03.2017). Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їїними державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.06.2014 р. No 1678-VII. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1678-18 (дата звернення: 17.03.2017). Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році: Закон України від 15.09.2016 р. No 5132.

	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60035 звернення: 17.03.2017). Ухвала апеляційного суду Полтавської області від 27 серпня 2014 р., справа No 551/818/14-к. http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41131992# (дата звер 17.06.2016). Case of Benham v. The United Kingdom (Application no. 19380/92): Ju European Court of Human Rights, 10 June 1996. http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57990 (Last accessed: 17.03.2017).
--	---

Додаток Е

Структурування проекту за методом Ласуела (методика 5W)

Відповіді на ці питання допоможуть створити якісне резюме проектної заявки

Для чого? (Why?)

- Яку проблему ви хочете розв'язати?
- Які потреби та бажання цільвої аудиторії будуть задоволені?
- Які головні завдання проекту?
- Як співвідносяться цілі учасників та цілі організації?

Хто? Для Кого? Із ким? (Who?)

- Хто цільова група проекту?
- Хто ваші партнери?
- Яка їхня роль та взаємодія у проекті?
- Які сильні та слабкі сторони їхніх поглядів та взаємовідносин з вами?

Що? (What?)

- Що саме ви плануєте робити?
- Які основні заходи проекту?
- Які соціальні економічні, культурні та навчальні виміри проекту?
- Який вплив проекту на ці виміри?

Де? (Where?)

- Яке географічне розташування проекту?
- Який соціальний контекст проекту та соціальне становище учасників?

Коли? (When?)

- Які дати проекту?
- Яка тривалість проекту?
- Коли будуть відбуватись активності за проектом?

Додаток Ж

Дерево проблем проекту

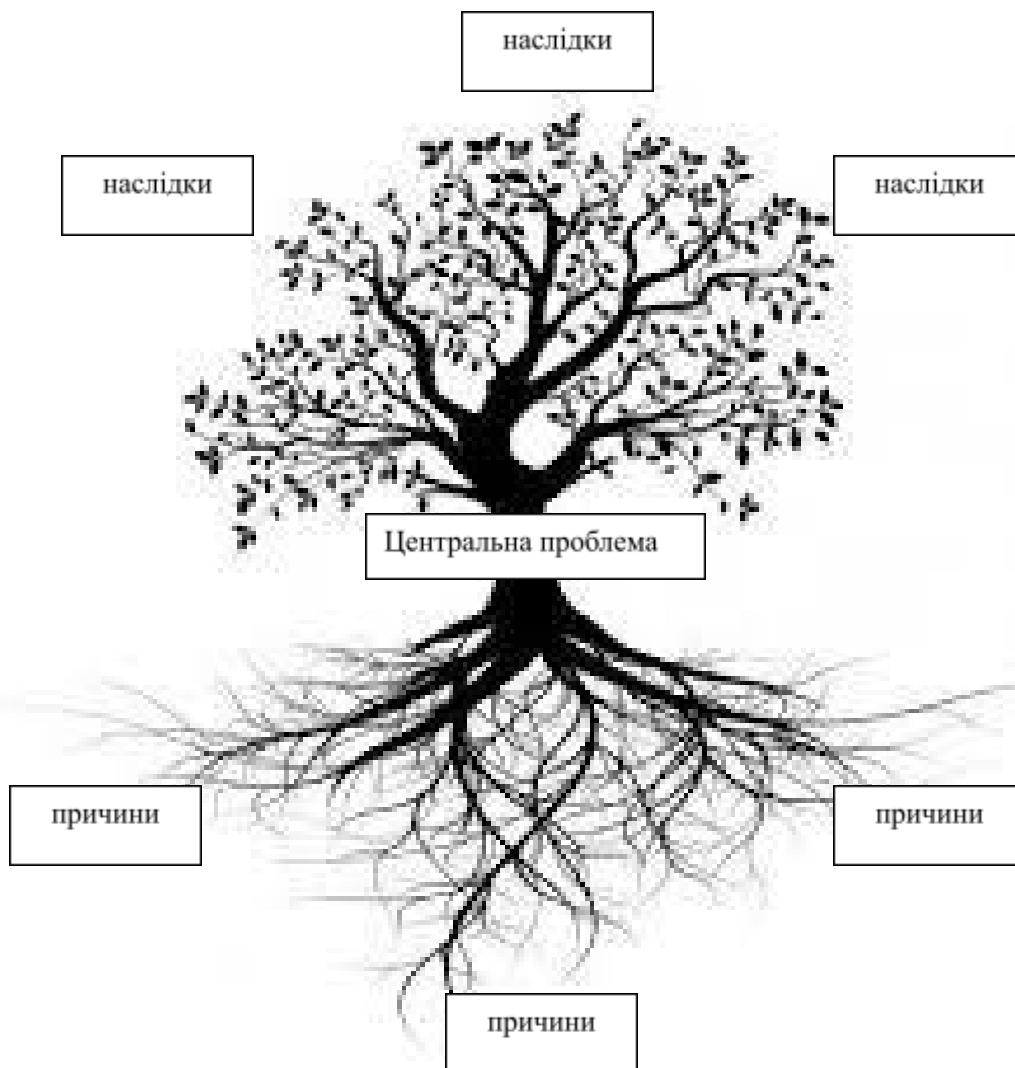
Дерево проблем являє собою ієрархічне розташування проблем. З попередньо сформульованих проблем потрібно вибрати одну як центральну (тобто таку, яка є центром усієї проблематичної ситуації) і встановити причинно-наслідкові зв'язки між іншими проблемами

На «дереві проблем» причини розташовуються рівнем нижче, наслідки – рівнем вище. Якщо проблема не є ані причиною, ані наслідком, вона розміщується на тому ж самому рівні. Між проблемами промальовуються причинно-наслідкові зв'язки у вигляді стрілок, спрямовані від причини до наслідка. У міру розростання дерева, ті проблеми, що залишилися, додаються до нього згідно з таким самим принципом.

Повторний аналіз проблем може привести до появи на більш пізній стадії іншої центральної проблеми, що однак не зменшує обґрунтованості аналізу.

Інструкція:

Намалюйте «дерево проблеми», де стовбур – центральна проблема, якою ви хочете займатися. Коріння – причини цієї проблеми. Гілки, листя, плоди – наслідки цієї проблеми.



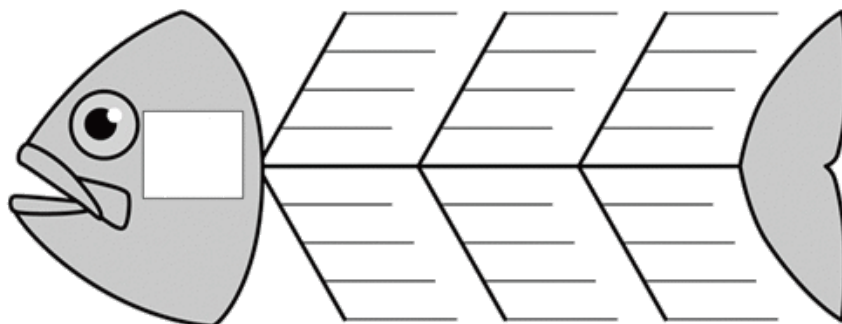
Додаток 3

Метод Фішбоун

Одним з ефективних методичних прийомів, який використовують в групах є прийом «Фішбоун». Дослівно він перекладається з англійської мови як «Скелет риби» чи «Рибна кістка» і спрямований на розвиток критичного мислення в наочнозмістовній формі.

Суть даного методичного прийому – встановлення причинно-наслідкових взаємозв'язків між об'єктом аналізу і, впливаючими на нього факторами, вчинення обґрунтованого вибору. Додатково метод дозволяє розвивати навички роботи з інформацією і вміння ставити і вирішувати проблеми.

- голова – тема, питання або проблема, що підлягає аналізу;
- верхні кістки (або ті, що розміщені з правого боку при вертикальному положенні схеми) – основні поняття теми та причини виникнення проблеми;
- нижні кістки (або ті, що розміщені з лівого боку при вертикальному положенні схеми) – факти, що є підтвердженням певних причин чи понять, вказаних у схемі;
- хвіст – відповідь на поставлене питання, висновки.



Записи повинні бути короткими: ключові слова або фрази, що відображають суть явища. Факт надає проблемі ясності і реальних обрисів. Діаграма дозволяє в простій і доступній формі систематизувати всі можливі проблеми, виокремити найістотніші та провести пошук першопричини. Проте однією з найголовніших переваг методичного прийому «Фішбоун» є те, що варіанти вирішення проблеми можуть бути досить нестандартні і нешаблонні.

Додаток К
Зразок проектної заявки

(проект отримав фінансування від Українського жіночого фонду у 2016 році)

Назва проекту: Тренінговий табір для фахівців освітньої та соціальної сфери

(назва проекту має бути лаконічною, не більше 8 слів)

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

1. Назва організації	Черкаська міська дитяча громадська організація «Експериментальний творчий центр»
2. Контактна інформація організації (поштова адреса, телефон, факс, електронна пошта, веб-сторінка)	Адреса для листування – вул. Гоголя, б. 583, кв. 3, м. Черкаси, Черкаська обл. 18002 Фактична адреса розташування – вул. Смілянська, б. 113/2 м. Черкаси т. – (0472)73-74-23 http://ecc.ck.ua/ https://www.facebook.com/groups/500989506625626/ http://vk.com/club51174283 http://ok.ru/group/54565615829017/ https://www.youtube.com/user/ECC2013?feature=mhee
3. Прізвище, ім'я, по-батькові керівника організації	Войцях Тетяна Володимирівна
4. Контактна інформація керівника проекту (поштова адреса, телефон, електронна пошта)	Матвійчук Марина Миколаївна м. Черкаси, вул. 30 років Перемоги 56/4 кв. 96 063-35-99-90 marysia_skiba@i.ua
5. Коли була створена організація, дата реєстрації?	Черкаська міська дитяча громадська організація «Експериментальний творчий центр» створена у травні 2003 року (протокол №1 установчих зборів від 12.05.2003 р.). Дата проведення державної реєстрації – 25.07.2003 року.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЕКТ

1. Резюме проекту (2-3 речення). Тренінговий табір для спеціалістів психологічної служби – це новий спосіб організації підготовки працівників психологічної служби ЗНЗ та Центрів соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді Черкаської області до роботи з особами, які постраждали внаслідок конфлікту в Україні (діти, учасники АТО, демобілізовані, сім'ї учасників АТО, ВПО та ін.). Проект передбачає проведення серії тренінгів, на яких будуть обговорені такі питання як соціально-педагогічна підтримка дітей в період військового конфлікту, робота з учасниками АТО, демобілізованим та ін.

2. Очікуване фінансування від УЖФ в гривнях 49 767,64 грн.

3. Термін реалізації проекту (вказіть загальну кількість місяців та період реалізації проекту). 4 місяці (квітень – липень 2016 р.).

4. Проект реалізується в Черкаській області, всі активності будуть проведені в м. Черкаси

5. Мета і завдання проекту.

Мета нашого проекту полягає у підготовці працівників психологічної служби ЗНЗ та Центрів соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді Черкаської області до роботи з особами, які постраждали внаслідок конфлікту в Україні шляхом залучення їх до занять Тренінгового табору.

Досягнення поставленою мети передбачає виконання наступних **завдань**:

- створення організаційного середовища для реалізації проектної діяльності;
- підготовка інформаційно-методичного забезпечення проекту;
- формування цільової групи серед числа соціальних педагогів і практичних психологів, соціальних працівників Черкаської області;
- проведення серії занять Тренінгового табору;
- здійснення фінального моніторингу проекту та підготовка звітної документації.

6. Ідея проекту

Ефективною формою роботи для підготовки таких кадрів ми вважаємо проведення Тренінгових таборів, де соціальні педагога та практичні психологи мали б змогу сформулювати наступні уміння та навички: створення позитивного соціально-психологічного клімату в освітньому закладі та оптимізація змісту і форм психологічної просвіти учителів і батьків; недопущення своїми діями чи бездіяльністю вторинної травматизації учасників навчально-виховного процесу; застосування міжсекторальної взаємодії і мультидисциплінарного підходу до вирішення проблем, які виникають.

Важливою особливістю нашого проекту буде методична підтримка учасників Тренінгових таборів методичних розробок. Проходження усіх тренінгових модулів дозволить працівникам психологічної служби внести корективи у плани роботи психологічної служби і класних керівників.

7. Цільова аудиторія проекту.

Основна цільова група: спеціалісти психологічної служби (керівники психологічних служб, соціальні педагоги та практичні психологи) закладів і установ освіти різного типу, соціальних працівників Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (**орієнтовно 200-250 осіб**)

Опосередковано: учні/вихованці, студенти (**орієнтовно 150 тис.**) та їх батьки (**орієнтовно 70 тис.**), педагогічні працівники (**орієнтовно 10 тис.**) навчальних закладів усіх типів (від позашкільця до ВНЗ), клієнти Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (**орієнтовно 20 тис.**), місцеві громади.

8. Персонал проекту (кого і для виконання яких завдань ви плануєте залучити до реалізації проекту)

Керівник проекту:

Обов'язки:

- координація діяльності всіх учасників програми та проектів та здійснення контролю за реалізацією програми відповідно до затвердженої стратегії і концепції;
- моніторинг і оцінка проекту, коригування проекту відповідно до узгодженої стратегії;
- підготовка звітів та іншої документації для зовнішньої комунікації і внутрішніх користувачів;
- ефективне ведення комунікації з партнерами;
- організація та проведення заходів у межах програми;
- координація, контроль і управління партнерами з метою виконання контрактних домовленостей;
- забезпечення залучення експертів до реалізації проекту.
- розробка календарного план-графіка проекту;
- організація роботи проектної групи (розподіл завдань, мотивація , контроль проміжних і підсумкових результатів);
- організація впровадження системи: проведення комунікаційних і навчальних сесій, підготовка підсумкових контрольних звітів;
- організація взаємодії з зовнішніми учасниками проектів (підрядниками, консультантами та ін.) з питань впровадження проекту.

Кваліфікаційні вимоги:

Вища освіта;

- наявність спеціальної підготовки в галузі соціального проектування та проектного менеджменту;
- досвід керування проектами не менше 1 року;
- досвід керування командою від 1 року;
- аналітичні здібності, навички моніторингу та оцінки.
- знання методів та правил бюджетування та бізнес-планування;
- знання методики побудови оптимізаційних моделей проектів, бізнес-процесів;
- наявність досвіду презентації проектів;
- досвід роботи проектним При цьому, заохочується досвід роботи в проектах освіти або соціальної роботи!
- досвід розробки навиків в галузі тайм-менеджменту;
- знання та навички в галузі постановки та контролю виконання завдань;
- впевнений користувач ПК;
- системність, комунікабельність, відповідальність, вміння відстоювати свою точку зору, спрямованість на результат, стресостійкість.

Бухгалтер проекту:

Обов'язки:

- ведення бухгалтерського обліку;
- проведення ефективних та прозорих закупівель витратних матеріалів та послуг;

- ведення первинного бухгалтерського обліку Проекту, опрацювання контрактів та договорів в частині фінансових питань, впорядкування та перевірка рахунків-фактур, складання актів виконаних робіт;

- ведення обліку фінансової документації на електронних та паперових носіях;

- складання щомісячних та фінальних фінансових звітів відповідно до вимог Проекту та Грантодавця;

- нарахування заробітної плати інших виплат відповідно до Бюджету Проекту

Кваліфікаційні вимоги:

- освіта у галузі бухгалтерського обліку або економіки/фінансів та аудиту – досвід роботи бухгалтером не менше 2 років, досвід роботи в НУО буде перевагою.

- досвід у складанні фінансових звітів донорським організаціям;

- володіння комп'ютерними програмами, що використовуються у фінансовому обліку;

- відмінні навички користування сучасними програмами бухгалтерського та фінансового обліку, а також комп'ютерними програмами (1С, Excel, Word, Dropbox тощо).

Тренер проекту

Блок: Психологічна допомога, робота з ПТСР

Обов'язки:

- розробка тематичного тренінгового блоку;

- розробка тренінгових матеріалів для проведення тренінгу;

- оцінка ефективності тренінгового блоку;

- проведення тренінгового блоку для соціальних працівників та практичних психологів (м. Черкаси).

Кваліфікаційні вимоги:

- вища освіта у галузі психології;

- досвід роботи тренером та фасилітатором не менше 3 років;

- володіння когнітивно-поведінковими теоріями;

- володіння проблематикою надання допомоги клієнтам з ПТСР;

- відмінні навички тренера та фасилітатора;

- наявний практичний досвід роботи з клієнтами які ають ПТСР.

Тренер проекту

Блок медіаграмотності

Обов'язки:

- розробка тематичного тренінгового блоку;

- розробка тренінгових матеріалів для проведення тренінгу;

- оцінка ефективності тренінгового блоку;

- проведення тренінгового блоку для соціальних працівників та практичних психологів (м. Черкаси).

Кваліфікаційні вимоги:

- вища освіта у галузі психології, соціальної роботи або журналістики;

- досвід роботи тренером та фасилітатором не менше 3 років;

- володіння когнітивно-поведінковими теоріями;

- володіння проблематикою протидії пропаганди медіа;

- відмінні навички тренера та фасилітатора;

- наявний практичний досвід роботи медіа.

Тренер проекту

Блок тренерська майстерність

Обов'язки:

- розробка тематичного тренінгового блоку;
- розробка тренінгових матеріалів для проведення тренінгу;
- оцінка ефективності тренінгового блоку;
- проведення тренінгового блоку для соціальних працівників та практичних психологів (м. Черкаси).

Кваліфікаційні вимоги:

- вища освіта у галузі психології або соціальної роботи;
- досвід роботи тренером та фасилітатором не менше 5 років;
- володіння когнітивно-поведінковими теоріями;
- відмінні навички тренера та фасилітатора;
- наявний практичний досвід освіти дорослих.

Тренер проекту

Блок «Соціально-педагогічна робота з дітьми, які постраждали внаслідок військового конфлікту»

Обов'язки:

- розробка тематичного тренінгового блоку;
- розробка тренінгових матеріалів для проведення тренінгу;
- оцінка ефективності тренінгового блоку;
- проведення тренінгового блоку для соціальних працівників та практичних психологів (м. Черкаси).

Кваліфікаційні вимоги:

- вища освіта у галузі психології, соціальної роботи або соціальної педагогіки;
- досвід роботи тренером та фасилітатором не менше 3 років;
- володіння когнітивно-поведінковими теоріями;
- володіння проблематикою надання соціальних послуг дітям;
- відмінні навички тренера та фасилітатора;
- наявний практичний досвід роботи з дітьми які постраждали внаслідок воєнних дій.

9. Партнери проекту (опишіть як буде налагоджена співпраця)?

Партнери проекту	Обов'язки
Черкаський обласний ЦСССДМ	– розповсюдження інформації про проект серед працівників соціальної та освітньої сфери; – надання методичної підтримки; – консультування при розробці інформаційних матеріалів для проекту.
Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників	– розповсюдження інформації про проект серед працівників соціальної та освітньої сфери; – надання методичної підтримки; – консультування при розробці інформаційних матеріалів для проекту.

ТРК «Віка»	- освітлення проекту в регіональних медіа
------------	---

10. Надайте **робочий план проекту** згідно наступного формату :

Вид діяльності	Термін	Очікувані результати
Підбір приміщення для проведення засідань Тренінгового табору (ТТ)	1-й тиждень квітня 2013	Підбрано приміщення для проведення засідань ТТ з технічним обладнанням (тренінгові зала ЧМДГО «Експериментальний творчий центр»)
Нарада зі спеціалістами, залученими до проекту	1-й тиждень квітня 2013	Проведено нараду зі спеціалістами (керівник проекту, тренери, бухгалтер) залученими до проекту, на якій окреслено професійні обов'язки кожного працівника проекту, узгоджено спільний план роботи.
Розробка документації проекту для спеціалістів проекту	1-й тиждень квітня 2013	Розроблено документацію щодо звітності тренерів, залучених до проекту, угоду для учасників ТТ тощо
Підготовка методичного забезпечення проекту	1-2-й тиждень квітня 2013	Надруковано методичні рекомендації до роботи ТТ, розроблено т надруковано соціальну гру «Права дитини»
Підготовка діагностичного пакету	1-й тиждень квітня 2013	Розроблено вхідні/вихідну анкети для цільової групи проекту
Створення інформаційної групи у соціальних мережах	1-й тиждень квітня 2013	Створено інформаційну групу у соціальних мережах: Вконтакті та Фейсбук.
Складання графіку засідань ТТ	2-й тиждень квітня 2013	Розроблено графік роботи ТТ
Анонс першого та другого Тренінгового табору серед спеціалістів психологічної служби закладів освіти та ЦССДМ області	1-2 тиждень квітня 2016	Розповсюджено інформацію про ТТ в соціальних мережах, електронну розсилку
Отримання заявок на участь в ТТ	1-2 тиждень квітня 2016	Отримано не менше 50 заявок на участь у ТТ
Аналіз конкурсних анкет-заявок.	2-й тиждень квітня 2013	За результатами рекламної кампанії відібрано не менше 30 учасників для першого та 30 учасників для другого таборів.

Відбір учасників за визначеними критеріями для першого та другого ТТ		
Підготовка та розсилка інформаційних листів за результатами конкурсного відбору учасникам першого ТТ	2-й тиждень квітня 2016	Підготовлено 30 інформаційних листів для учасників першого ТТ
Проведення першого 2-денного ТТ	2-й тиждень квітня 2013	Проведено перший ТТ за приблизним планом: <u>1-й день:</u> Підписано угоду про співпрацю Вхідне анкетування Модуль 1 «Академічні основи тренерської діяльності» Модуль 2 «Соціально-педагогічна підтримка учасників навчально-виховного процесу в період конфлікту в Україні» <u>2-й день:</u> Модуль 3 «Соціально-психологічна робота з особами які мають посттравматичні стресові розлади» Модуль 4 «Основи медіаграмотності фахівців освітньої та соціальної сфери» Вихідне анкетування Домашнє завдання
Оцінка результатів першого ТТ	3-й тиждень квітня 2016	Опрацьовано результати вхідного/вихідного анкетування, результати представлено порівняльних таблицях та діаграмах, висвітлено на сайті ЧМДГО «Експериментальний творчий центр» та інших регіональних ЗМІ
Підготовка та розсилка інформаційних листів за результатами конкурсного відбору учасникам другого ТТ	3-й тиждень квітня 2016	Підготовлено 30 інформаційних листів для учасників другого ТТ
Проведення другого 2-денного ТТ	4-й тиждень квітня 2013	Проведено другий ТТ за аналогічною програмою першого тренінгового табору

Оцінка результатів другого ТТ	1-й тиждень травня 2016	Опрацьовано результати вхідного/вихідного анкетування, результати представлено порівняльних таблицях та діаграмах (між учасниками 1 і 2 ТТ), висвітлено на сайті ЧМДГО «Експериментальний творчий центр» та інших регіональних ЗМІ
Анонс третього та четвертого Тренінгового табору серед спеціалістів психологічної служби закладів освіти та ЦССДМ області	4-й тиждень квітня по 1-й тиждень травня 2016	Розповсюджено інформацію про ТТ в соціальних мережах, електронну розсилку
Отримання заявок на участь в ТТ	1-2 тиждень травня 2016	Отримано не менше 40 заявок на участь у ТТ
Аналіз конкурсних анкет-заявок. Відбір учасників за визначеними критеріями для третього та четвертого ТТ	2-й тиждень квітня 2013	За результатами рекламної кампанії відібрано не менше 30 учасників для третього та 30 учасників для четвертого таборів.
Підготовка та розсилка інформаційних листів за результатами конкурсного відбору учасникам третього ТТ	2-й тиждень квітня 2016	Підготовлено 30 інформаційних листів для учасників третього ТТ
Проведення третього 2-денного ТТ	2-й тиждень травня 2013	Проведено перший ТТ за аналогічною програмою першого тренінгового табору
Оцінка результатів третього ТТ	2-3-й тижні травня 2016	Опрацьовано результати вхідного/вихідного анкетування, результати представлено порівняльних таблицях та діаграмах (між учасниками 1 і 2, 3 ТТ), висвітлено на сайті ЧМДГО «Експериментальний творчий центр» та інших регіональних ЗМІ
Підготовка та розсилка інформаційних листів за результатами конкурсного	3-й тиждень травня 2016	Підготовлено 30 інформаційних листів для учасників четвертого ТТ

відбору учасникам четвертого ТТ		
Проведення четвертого 2-денного ТТ	4-й тиждень травня 2013	Проведено четвертий ТТ за аналогічною програмою першого тренінгового табору
Оцінка результатів четвертого ТТ	1-2-й тиждень червня 2016	Опрацьовано результати вхідного/вихідного анкетування, результати представлено порівняльних таблицях та діаграмах (між учасниками 1 і 2, 3, 4 ТТ), висвітлено на сайті ЧМДГО «Експериментальний творчий центр» та інших регіональних ЗМІ
Анонс першого 5-ти денного Тренінгового табору серед спеціалістів психологічної служби закладів освіти та ЦССДМ області	1-2 тиждень червня 2016	Розповсюджено інформацію про ТТ в соціальних мережах, електронну розсилку
Отримання заявок на участь в ТТ	1-2 тиждень червня 2016	Отримано не менше 40 заявок на участь у ТТ
Аналіз конкурсних анкет-заявок. Відбір учасників за визначеними критеріями для першого 5-ти денного ТТ	2-й тиждень червня 2013	За результатами рекламної кампанії відібрано не менше 30 учасників для першого 5-ти денного ТТ
Проведення першого 5-денного ТТ	3-й тиждень червня 2013	Проведено перший 5-денний ТТ за приблизним планом: <u>1-й день:</u> Підписано угоду про співпрацю Вхідне анкетування Модуль 1 «Академічні основи тренерської діяльності» Модуль 2 «Секрети тренерської майстерності. Скарбниця професійного досвіду» <u>2-й день:</u> Модуль 3 «Соціально-педагогічна підтримка учасників навчально-виховного процесу в період конфлікту в Україні»

		Модуль 4 «Соціально-психологічна робота з особами які мають посттравматичні стресові розлади» 3-й день Модуль 5 Квест «Ресурси соціально-педагогічної роботи з ВПО» 4-й день Модуль 6 «Основи медіаграмотності фахівців освітньої та соціальної сфери» Модуль 7 «Формування критичного мислення в медіаудиторії» 5-й день Соціальна гра «Права дитини» Вихідне анкетування Домашнє завдання
Оцінка результатів першого 5-тиденного ТТ	4-й тиждень червня 2016	Опрацьовано результати вхідного/вихідного анкетування, результати представлено порівняльних таблицях та діаграмах (порівняння результатів з результатами 2-денних тренінгів), висвітлено на сайті ЧМДГО «Експериментальний творчий центр» та інших регіональних ЗМІ
Анонс другого, третього і четвертого 5-ти денних Тренінгових таборів серед спеціалістів психологічної служби закладів освіти та ЦССДМ області	2-3 тиждень червня 2016	Розповсюджено інформацію про ТТ в соціальних мережах, електронну розсилку
Отримання заявок на участь в ТТ	2-3 тиждень червня 2016	Отримано не менше 80 заявок на участь у ТТ
Аналіз конкурсних анкет-заявок. Відбір учасників за визначеними критеріями для другого, третього і четвертого 5-ти денних Тренінгових таборів	2-й тиждень червня 2013	За результатами рекламної кампанії відібрано по 30 учасників для другого, третього і четвертого 5-ти денних Тренінгових таборів

Проведення другого 5-денного ТТ	1-й тиждень червня 2013	Проведено другого 5-ти денного ТТ за аналогічною програмою першого 5-ти денного тренінгового табору
Оцінка результатів другого 5-тиденного ТТ	1-й тиждень червня 2016	Опрацьовано результати вхідного/вихідного анкетування, результати представлено порівняльних таблицях та діаграмах, висвітлено на сайті ЧМДГО «Експериментальний творчий центр» та інших регіональних ЗМІ
Проведення третього 5-денного ТТ	2-й тиждень червня 2013	Проведено третього 5-ти денного ТТ за аналогічною програмою першого 5-ти денного тренінгового табору
Оцінка результатів третього 5-тиденного ТТ	2-й тиждень червня 2016	Опрацьовано результати вхідного/вихідного анкетування, результати представлено порівняльних таблицях та діаграмах, висвітлено на сайті ЧМДГО «Експериментальний творчий центр» та інших регіональних ЗМІ
Проведення четвертого 5-денного ТТ	3-й тиждень червня 2013	Проведено четвертого 5-ти денного ТТ за аналогічною програмою першого 5-ти денного тренінгового табору
Оцінка результатів четвертого 5-тиденного ТТ	3-й тиждень червня 2016	Опрацьовано результати вхідного/вихідного анкетування, результати представлено порівняльних таблицях та діаграмах, висвітлено на сайті ЧМДГО «Експериментальний творчий центр» та інших регіональних ЗМІ
Підготовка звіту	4-й тиждень лютого 2014	Підготовлено загальний, фінансовий та фото звіти щодо діяльності проекту.

11. Зазначте результати проекту.

Короткотривалі наслідки реалізації проекту:

- Створена та впроваджена авторська технологія підготовки соціальних педагогів, практичних психологів та соціальних працівників до кризового консультування та роботи з особами, які мають ПТСР;
- Розроблено надруковано методичний посібник, який містить рекомендації щодо формування медіаграмотності педагогічних і соціальних працівників та соціальну гру «Права дитини»;
- Проведено дослідження ефективності впровадження такої форми як Тренінгові табори (2-денні та 5-ти денні)
- Підготовлено близько 250 фахівців по роботі з особами, які постраждали внаслідок конфлікту в Україні;

- Забезпечено комплексний мультидисциплінарний підхід до розвитку професійної компетентності спеціалістів психологічної служби;

Довготривалі наслідки реалізації проекту:

- Актуалізовано питання підготовки фахівців по роботі з особами, які постраждали внаслідок конфлікту в Україні;
- Організовано мережу соціальних педагогів, соціальних працівників та психологів, готової активно працювати у соціально-педагогічній сфері та підвищувати якість соціальних послуг в Черкаській області;
- Представлено новий спосіб організації навчання фахівців залученням до роботи Тренінгових таборів;
- Поширено досвід організації Тренінгових таборів серед фахівців освітньої та соціальної сфери;
- Підвищено рівень ефективності та результативності неперервної професійної післядипломної освіти;

Кількісні результати:

Проведено 38 засідань Тренінгового табору;

Залучено 4 тренерів, понад 200 практичних психологів, соціальних педагогів ЗНЗ та соціальних працівників Черкаської області.

Надруковано близько 100 методичних рекомендацій та 120 зразків соціальної гри.

Опубліковано не менше 5 статей у медіа.

Якісні результати:

- Підвищено тренерську компетентність учасників тренінгових таборів;
- Сформовано навички роботи з особами постраждалими від військового конфлікту в Україні;
- Підвищено навички критичного мислення учасників тренінгових таборів.

Методами оцінки результатів проекту слугуватимуть: вхідне/вихідне анкетування учасників таборів та журнал реєстрації учасників. Також критерієм успішності роботи вважатимемо кількість поданих заявок на участь у тренінгових таборах. Оскільки кожному учаснику потрібно буде виконати домашнє завдання (провести 3 заходи з цільовою аудиторією), то критерієм ефективності будуть фото- та документальні звіти учасників про проведену роботу.

12. Подальший розвиток проекту після закінчення фінансування.

Після закінчення фінансування проекту досвід проведення тренінгових таборів буде продовжено (по можливості за рахунок місцевого бюджету та кошти спонсорів). В подальшому плануємо розширити цільову аудиторію з залученням студентів ВНЗ та ПТНЗ області (майбутні соціальні педагоги, практичні психологи та соціальні працівники). Цільову групу проекту плануємо в подальшому залучати до проектів організації на волонтерських засадах. Надалі плануємо поширення практики організації тренінгових таборів серед структур, які займаються підготовкою фахівців соціальної сфери (університети, коледжі та ін.)

ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТУ

Детально розпишіть у **гривнях** розрахунки та обґрунтуйте кожну статтю бюджету проекту.

	Стаття бюджету та видатки за статтями* *зразок бюджету цін за 2016 рік	Калькуляція (кількість x вартість)	Сума	Очікуване фінансування від УЖФ	Фінансування з інших джерел
1.	Канцелярія				
1.1	Папір А-4	4*75,00 грн.	300,00 грн.	300,00 грн.	
1.2	Листи фліпчарту	2*80,00 грн.	160,00 грн.	160,00 грн.	
1.3	Бейджи (уп. по 50 шт)	4*105, грн.	420,00 грн.	420,00 грн.	
1.4	Скотч	4*20,00 грн.	80,00 грн.	80,00 грн.	
1.5	Маркери	20*5,00 грн.	100,00 грн.	100,00 грн.	
2.	Винагорода фахівцям проекту				
2.1	Винагорода тренеру Войцях Т.В	16 занять * 180 грн.*34,7%	3879,00 грн.	3879,00 грн.	
2.2	Винагорода тренеру Матвійчук М.М.	14 занять * 180 грн.*34,7%	3394,44 грн.	3394,44 грн.	
2.3	Винагорода тренеру Вічкань І.М.	8 занять * 180 грн.*34,7%	1939,68 грн.	1939,68 грн.	
2.4	Винагорода тренеру Кравчук А.С.	8 занять * 180 грн.*34,7%	1939,68 грн.	1939,68 грн.	
2.5	Винагорода бухгалтеру	2 рази * 350,00 грн.*34,7%	834,84 грн.	834,84 грн.	
3	Технічне обслуговування проекту				
3.1	Покупка картриджа принтера кольоровий	2 р. * 300 грн.	600,00 грн.	600,00 грн.	
3.2	Заправка картриджа принтера ч/б	5 р. * 80 грн.	400,00 грн.		400,00 грн.
3.3	Проектор	1 шт.* 7900,00 грн.	7900,00 грн.		7900,00 грн.
3.4	Екран для проектора	1 шт. * 1800,00 грн.	1800,00 грн.		1800,00 грн.
3.5	Ноутбук	2 шт. * 5000,00 грн.	10000,00 грн.		10000,00 грн.
3.6	Мобільний зв'язок	4 міс. * 200,00 грн.	800,00 грн.		800,00 грн.
3.7	Інтернет обслуговування	4 міс. * 70,00 грн.	280,00 грн.		280,00 грн.
4.	Проживання та харчування				
4.1	Кава пауза	76*100,00 грн.	7600,00 грн.	7600,00 грн.	

4.2	Проживання	20 ночей*15 учасників*75грн.\доба	19500,00 грн.	19500,00 грн.	
5.	Поліграфія				
5.1	Друк методичних рекомендації з формування медіаграмотності	100 прим. * 30,00 грн.	3000,00 грн.	3000,00 грн.	
5.2	Гра «Права дитини»	120 прим. * 40,00 грн.	4800,00 грн.	4800,00 грн.	
5.3	Сертифікати учасників	250*2 грн.	500,00 грн.	500,00 грн.	
6.	Транспортні витрати				
6.1	Проїзд Черкаси-Київ-Черкаси	2*300,00 грн.	600,00 грн.	600,00 грн.	
7	Оренда приміщення (+ком.послуги)	4 міс.*3800,00 грн.	15200,00 грн.		15200,00 грн.
8	Банківські послуги	2 міс.*60,00 грн.	120,00 грн.	120,00 грн.	
ВСЬОГО:				49 767,64 грн.	36 380,00 грн.